

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČNIKOVA ULICA 6 — TELEFON: 22-23, 22-24, 22-25 in 22-26 — Zbirna vrata dan opoldne — Mesečna naročnina 24.— Bn.
EKSKLJUCNO ZASTOPSTVO na oglaševanje in izdajanje: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno obdobjem: Ljubljana št. 10-502

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Le forze dell'Asse sostengono con tenace valore l'urto nemico

Sensibili perdite in carri armati inflitte al nemico — Un mercantile da 10.000 tonnellate affondato, tre danneggiati 17 velivoli abbattuti

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 16 luglio il seguente bollettino di guerra No 1147:

Dalla regione di Agrigento alla piana di Catania unità italiane e germaniche sostengono con tenace valore il continuato urto di poderose forze avversarie. Sensibili perdite in carri armati sono stati inflitti al nemico. Nostri aerosiluranti, rinnovando gli attacchi ai mezzi navali e da sbarco, colavano a picco un mercantile da 10.000 tonn. e colpivano danneggiando, altre tre unità per complessive 29.000 tonn.

Lungo le coste sud-orientali della Sicilia bombardieri in quota e in picchiata italiani e germanici agivano con favorevole esito su naviglio anglo-americano. Nelle operazioni, condotte in questi giorni dall'arma aerea, si sono particolarmente segnalati il 43° stormo da bombardamento, il 130° gruppo siluranti e il 121° gruppo tuffatori.

Napoli, Foggia e Genova sono state obbiettivi di incursioni aeree: si deplorano

danni e vittime a Napoli, dove i nostri cacciatori distruggevano 4 quadrimotori. Anche su località delle provincie di Alessandria, Savona, Bologna, Parma e Reggio Emilia sono state lanciate bombe e spezzoni che hanno causato lievi perdite alle popolazioni. Due quadrimotori, colpiti dai mezzi della difesa, sono precipitati, uno verso Traversetolo (Parma) e l'altro presso Mirandola (Modena). Alcuni uomini degli equipaggi sono stati catturati. 11 aerosiluranti risultano abbattuti da unità navali e da aerei di scorta ai nostri convogli.

Le incursioni citate dal bollettino odierno hanno causato le seguenti vittime finora accertate:

A Napoli 204 morti e 390 feriti, a Foggia 15 feriti, ad Arquata Scrivia (Alessandria) 1 morto e 6 feriti, a Savona 1 morto e 1 ferito, in provincia di Bologna 9 morti e 20 feriti, in provincia di Parma 3 morti e 6 feriti in provincia di Reggio Emilia 1 morto e 4 feriti, Genova 1 morto e 3 feriti.

Močne sovražne skupine obkoljene

Nadaljnji nemški napadi na bojišču pri Bjelgorodu — Sovjetski razbremenilni napadi odbiti — 530 sovjetskih tankov in 49 letal uničenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 16. jul. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Težki boji v srednjem delu vzhodne fronte so se tudi večer ob slabe vremenu nadaljevali. Napad naših čet severno od Bjelgoroda je pridobil nadalje na prostoru in je dovedel do obkolitve močne sovražne bojne skupine. Sovražni protinapadi v tem odseku so zaradi dosedanjih težkih izgub popustili na moči.

Nasprotno so močne sovjetske pehotne in oklopne sile izvedle razbremenilne napade na vsej fronti od Kurška do Suhinčev. Povsod so bili krvavo odbiti in je bilo pri tem samo v odseku ene armade uničenih nad 250 sovražnih oklopnih voz.

Skupno so sovjetske čete večer v veliki bitki izgubile 530 oklopnih voz. Letalstvo je kljub slabemu vremenu podpiralo boje kopne vojske in je sestrelilo 49 letal.

V južni Siciliji so nemške in italijanske čete tudi večer odbile številne angleško-ameriške napade, ki so bili podveti proti črti od Agrigenta do juga Catanzare, in so prizadele sovražniku težke izgube oklopnih sredstev. Nemške in italijanske letalske sile so podnevi in ponoči napadale z

dobrim uspehom zbirališča ladij pred siciljskega obala in potopile ali težko poškodovale več sovražnih transportnih ladij.

V času od 10. do vključno 14. julija je izgubilo sovražno izkrcavalno brodevo najmanj 52 ladij s skupno približno 300.000 br. reg. tonami. Mnogo nadaljnjih ladij in izkrcavalnih čolnov je bilo zadetih.

Pri napadu na nemški konvoj v Sredozemlju so zaščitne enote vojne mornarice in mornariško protiletalsko topništvo sestrelile 7 letal.

V pretekli noči so sovražne letalske skupine, kakor vedno s kršitvijo zvezarskega ozemlja, napadle nekaj krajev v vzhodni Franciji. Pri tem je imelo prebivalstvo znatne izgube. Posamezna motilna letala so priletela severno in južnozaprdo ozemlje Nemčije. Protiletalske obrambne sile so večer in v pretekli noči sestrelile 14 angleško-ameriških letal.

Nemška bojna letala so prodira v noči na 16. julij nad področje Londona.

Podmornice so potopile v napadnih konvojih in posamezne ladje, ki so bile močno zavarovane od letal in mornariških enot, 8 ladij s skupno 51.000 br. reg. tonami in 1 transportno ladnico.

Besni, a brezuspešni sovjetski napadi

Berlin, 16. jul. s. O operacijah v zadnjih dneh na odseku Bjelgorod—Orl se domneva, da sovjetski razbremenilni napadi nikakor niso presneti nemškega poveljstva. Če sovražne priprave zbiranja novih sil in močne topniške priprave so izdale tri stožerje sovražnega napada, to je vzhodno od Orla, v odseku zapadno od Beleva in končno v odseku Suhinčev. V tem zadnjem področju so boljševiki, ko so si utrli pot preko zapor žitnih ovir in min, vdrl 11. julija na področje, ki ne pripada nikomur ter so spustili na prvo nemško črto točo granat. Sledilo sovjetski napad ob podpori tankov in vojnih letal je odbila neka nemška divizija v hudih borbah z bajoneti. Dne 12. julija jutraj je sovražna pehota, ki je bila hudo preizkušena v brezuspešnih napadih, opustila svojo namero ter prepustila topništvo, da je tri ure zaporedoma obdelovalo nemške črte. V slednjih močnih napadih, izvedenih s štirimi divizijami in z dvoma brigadama tankov, je Sovjetom uspelo navzile srditemu odporu Nemcev in uporabi skupin letalstva vdreti v črte branilcev, ki so popoldne istega dne vzpostavili glavno črto.

Tudi v odseku zapadno od Beleva je sovražnik prešel v napad z močnimi silami (štiri divizije strelcev proti eni nemški diviziji) po močni topniški pripravi. Kljub slabemu vremenu je bil sovražnik ustavljen in tako je bil vržen s točk, kamor mu je uspelo prodreti. Ob podpori silovitega topniškega ognja so Sovjeti obnovili naslednji dan svoje napade na široki fronti ter vdrl v nemške črte, ne meneč se za najhujše izgube. Nemške rezerve, ki so bile takoj dovedene v ogrožene črte, so ponovno pregnale sovražnika z najtežjimi protinapadi.

Tretji razbremenilni napad sovražnika je imel za nevaljano točko odsek vzhodno od Orla. Dvojni sovražni vdor v področje, ki sta ga držala dva nemška polka, je bil takoj odstranjen z intervencijo nemških rezerv, ki so v borbah trajajočih ure, zadali sovražniku krvave izgube.

13. julija so boljševiki vrgli v boj nove pehotne sile in tanke ter osredotočili svoje napade zlasti vzhodno in severovzhodno od Orla. Njč manj kot osem divizij sovražnika se je pognalo proti četam enega samega nemškega armadnega zbora. V prejšnjih

dneh je sovražnik skušal utrditi in razširiti lastne postojanke, toda čete branilcev so zopetstavile sili sovražnika svojo neupogljivo voljo do odpora in so strle sleherni novi poizkusi. Tanki, težko orožje in letalske bombe so naredile prehod med sovražnimi oklopnimi skupinami, medtem ko je ogenj strojnici in ročnih granat nemških pešakov uničeval skupine boljševiških izbranih strelcev. Nad 200 sovražnih tankov je bilo uničenih na bojišču, katero je posejalo na tisoče padlih boljševikov. Nemški protinapad se je medtem razvil na področju, kjer so se nemški pešaki v nekaj dneh srditega odpora žilavo branili.

3.330 sovjetskih tankov uničenih v 10 dneh

Berlin, 16. jul. s. Na področju Bjelgoroda so Sovjeti izgubili večer, kakor je bilo javljeno, nad 530 tankov, tako da celotne izgube tankov, ki jih je utrpel sovražnik v zadnjih desetih dneh, presegajo rekordno število 3330. Navzile velikim množicam moštva in sredstev Sovjeti niso dosegli svojega namena, da bi zaustavili nemški protinapad pri Bjelgorodu in razbremenili to fronto.

Živahno udejstvovanje nemškega letalstva

Berlin, 16. jul. s. Nemška bojna letala so danes ponoči bombardirala važne vojaške objekte. Nekaj angleških letal je izvedlo danes ponoči nadlegovalne polete nad severno in zapadno Nemčijo. Štiri angleška letala so bila sestreljena. Doznavajo nadalje, da so večer lovci in nemško protiletalsko topništvo zrušili nad zasedeno Francijo 10 ameriških letal.

Glede operacij na vzhodni fronti je nemško letalstvo tudi večer napadlo z močnimi skupinami nasprotno sile severno od Bjelgoroda in doseglo odlične uspehe. Nemški bombniki so nadalje učinkovito bombardirali in iz nižine obstreljevali s strojnimi sovražne obrambne napade na obrambni fronti Orla. Med letalskimi dvo-boji so Sovjeti izgubili 49 letal.

Sile Osi junaško zadržujejo sovražni sunek

Obšutne izgube sovražnika — 10.000 tonski parnik potopljen, trije poškodovani — Sestreljenih je bilo 17 letal

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 16. julija naslednje 1147. vojno poročilo:

Od področja pri Agrigentu do ravnine pri Catanzari vzdržujejo italijanske in nemške čete z žilavo hrabrostjo stalni pritisk močnih sovražnih sil. Sovražniku so bile prizadete občutne izgube oklopnih voz. Naša torpedna letala so obnovljala napade na prevozna in izkrcavalna sredstva, potopila trgovsko ladjo 10.000 ton in zadela ter poškodovala 3 druge enote s skupno 29.000 tonn.

Vzdolž južnovzhodne siciljske obale so italijanski in nemški bombniki iz višine in v strmovalnem poletu napadali z dobrim uspehom angleško-ameriške pomorske enote. V operacijah letalstva teh dni so se zlasti odlikovali: 43. jata bombnikov, 130. skupina torpednih letal in 121. skupina potopilcev.

Neapelj, Foggia in Genova so bile cilji sovražnih letalskih napadov. Ugotovljena je

bila škoda in žrtve v Neaplju, kjer so našli kovel pokončali 4 štirimotorne. Tudi na kraje v pokrajini Alessandria, Savona, Bologna, Parma in Reggio Emilia so bile vržene bombe, ki so povzročile lahke izgube med prebivalstvom.

Obramba je sestrelila 2 štirimotorne, ki sta se zrušila, eden pri Traversetolu (Parma), drugi pa pri Mirandoli (Modena). Nekoliko moč posadke je bilo ujetih. Pomorske enote in letala, ki spremljajo naše konvoje, so sestrelila 11 torpednih letal.

Napadi, omenjeni v današnjem vojnem poročilu, so povzročili naslednje doslej ugotovljene žrtve: v Neaplju 204 mrtvi in 390 ranjenih, v Foggiji 15 ranjenih, v Arquati Scriviji (Alessandria) 1 mrtve, 6 ranjenih, v Savoni 1 mrtve, 1 ranjen, v pokrajini Bologna 9 mrtvih, 20 ranjenih, v pokrajini Parma 3 mrtvi, 6 ranjenih, v Reggio Emilia 1 mrtve, 4 ranjeni, v Modeni 1 mrtve, 3 ranjeni.

Torpedni čoln potopil sovražni rušilec

Rim, 16. jul. s. Akcija torpednega čolna ladijskega podporočnika Tedeschi, ki ga omenja vojno poročilo št. 1146, je potekla vnoči na 14. t. m. v vodah vzhodne Sicilije. Neka skupina naših torpednih letal je, čeprav je bila možnost akcije zaradi jasnosti ogrožena, nastopila proti sovražnim enotam, ki so križarile med Siracusu in Augusta. Torpedni čolni, katere so številne sovražne enote na zaščitnem patruliranju opazile v znatni razdalji in prestrgle, so z odločno akcijo premagali črto in napadli neko pomorsko skupino.

Torpednemu čolnu mornariškega poročnika Tedeschi je uspelo navzile izredno siloviti sovražni reakciji in luninem svitu, zaradi katerega je bila majhna edina popolnoma vidna, doseči v najmanjši razdalji neki sovražni rušilec in sprožiti torpede. Torpedni rušilec, ki je bil zadet v spodnjem delu, je v trenutku eksplodiral z ogromnim trusom. Naša torpedna letala so se navzile silovitemu protinapadu ostalih angleških rušilcev oprostita sovražnikov in se vrnila v redu na oporišča.

Vzglyedno zadržanje hierarhov v Neaplju

Neapelj, 17. jul. s. Z zadržanjem, ki je nad vso pohvalo in katerega kaže prebivalstvo, ki se na vsako novo barbarstvo sovražnika še bolj utrdi v železni volji po odporu za vsako ceno in za dosego končne zmage, se ujema akcija nesebičnosti in visokega duha odgovornosti tistih mož, ki zavzemanj hierarhične položaje od najvišjih do najbolj skromnih, akcija, ki se razvija vedno tam, kjer je tveganje največje. Ob zadnjih napadih, ko se je sovražnik najhujše razbesnel nad mestom, je prebivalstvo lahko ugotovilo, da so bili takoj navzočni in

da so naglo intervenirali skvadristi: Marcello Vaccari, prefekt; Saverio Siniscalchi, zvezni tajnik; Vincenzo Villani, zvezni podtajnik, konzul Mario Negri, inspektor cestne milice za južno Italijo; Salvatore Mosca, zvezni inspektor, in mnogi drugi visoki hierarhi, ki so se skupno z ostalimi fašisti brez mehaničnih sredstev, samo s silo svojih mišic, ne meneč se za napade, pogladi tja, kjer je besnel ogenj, in ne meneč se za svoje življenje, reševali velike količine potrebnih, ki bi sicer bile žrtve plamenov.

Rimsko delavstvo na braniku domovine

Rim, 16. jul. s. Fašistična pokrajinska zveza industrijskih delavcev je sklicala zborovanje gradbenih delavcev v Rimu, katerega se je udeležilo več tisoč delavcev, ki so hoteli s svojim resnobnim in odločnim zadržanjem dokazati svoje duhovno sodelovanje in zgodovinskih dogodkih, ki jih preživlja italijanski narod. Po poročilu vodje skupine o vprašanji, ki se tičejo te kategorije, je neki delavec predlagal naslednje dnevno povelje, ki je bilo odobreno ob močnem odobravanju in poslano Duceju:

Delavci, zidarji in pripadniki sorodnih strok v Rimu, zbrani na skupščini, v tem trenutku, ko je sleherni razpravljanje odveč, znova potrjuje svoje prepričanje v zmago domovine nad demokracijami, ki bi rade oplenile in zaslužile 45 milijonov Italijanov, pozdravljajo svoje tovaršice delavce na Siciliji, ki branijo z vero, krvjo in junštvom svoje hiše, svoje žene in svoje otroke. Branec pred sovražnikom ped za pedjo svete zemlje domovine, zagotav-

ljajo Duceju, prvemu gradbeniku Italije, kavaljer največjih socialnih reform, da delavci iz Rima zahtevajo samo to, da se borijo in dajo Italiji v žaru slave mesto, ki ji pripada na svetu.

Nato je govoril tajnik zveze, ki je izpričal, da vse rimske delavce danes prevema ena sama strast: braniti svobodo dela in neodvisnost domovine. Besede govornika so bile sprejete z velikim navdušenjem in z vzkliki Duceju.

Protest turinske univerze proti angleškemu barbarstvu

Turin, 16. jul. s. Na kliniki kraljeve univerze je bilo davi pod predsedništvom rektorja veliko zborovanje vseučiliških profesorjev z manifestacijo globoke ogorčenosti proti sovražnemu barbarstvu, ki se vedno bolj očituje v uničevanju kulturnih ustanov po angleškem letalstvu. Zborovanje se je zaključilo v gorečem patriotskem

Položaj na vzhodni fronti se razvija po načrtih nemškega vrhovnega poveljstva

Berlin, 16. jul. s. Obravnavajoč položaj, ki je nastal na vzhodni fronti, izraža vojaški sodelavec DNB prepričanje, da je razvoj bitke na področju Bjelgorod—Orl potrdil stališče, ki ga je zavzelo nemško poveljstvo, da so bili Sovjeti prisiljeni k velikemu ofenzivnemu namoru spruce udejstvovanja Anglo-Američanov. Z druge strani so nemški protinapadi, ki se je pričel pretekli teden, in sledijo dogodki pokazali, da so nemška poveljstva stremela samo po tem, da vsilijo sovražniku razvite vse njegovih sil. Razvoj položaja bo v nadaljnjem pokazal, ali bodo nemški cilji, ki so skrajne važnosti za bodočo razvoj vojne na vzhodni fronti, v celoti doseženi. V splošnem se kaže do sedanjega trenutka, da se je nemški glavni stan navzile vsem vabivam, ki so se nudile doslej v tej fazi bitke. Strogo držal svojih načrtov in dosegel uspeh, ki se kaže zdej izraža v številkah o sovjetskih izgubah in ki je sam na sebi največjega pomena s strateškega gledišča. Očitno je, da skuša sovražnik, čeprav miran po sili razmer, napraviti svoj korak, propagandno izkoristiti položaj ter označuje za zmagoovit pohod razbremenilne operacije, ki so se pričele z močnimi silami v odseku od Orla do Suhinčev. To je v ostalem tembolj nujno, v kolikor bi ne bilo mogoče drugače opravičiti pred sovjetsko javnostjo rekordnih izgub boljševikov v bitki, ki se še razvija.

S pristojne nemške strani se omejujejo na izjavo, da vesti o hipotetični sovjetski zmagi ne ustrezajo stvarnim dejstvom, res je pa, da so bili z nemškimi protinapadi zadane Sovjetom najhujše izgube. Samo v odseku, kjer so Sovjeti osredotočili svoj napor, so večer izgubili nadaljnjih 530 tankov, kar zadostuje za dokaz, da imajo boljševiki nasproti sebi čisto drugačnega nasprotnika, kakor bi njih poročila o sedanjih zmagah mda dopovedala. Vsakogar

računajo na nemški strani s tem, da bodo zelo kmalu še drugi odseki vzhodne fronte vključeni v bitko.

Premoč nemškega orožja

Berlin, 16. jul. s. Iz pobaščenega nemškega vira se je doznalo, da je bil sovjetski tank »T 34« preurejen zaradi hudih izgub boljševikov. Tank »T 34« je opremljen zdej z oklopnim kupolo izcela, pa tudi njegova armatura je bila znatno ojačena. Kljub temu izboljšanju sovjetski tank ni na višini nemškega protitankovskega orožja in velika izboljševalna bitka, ki se bje v odseku Bjelgorod—Orl, vsak dan dokazuje superiornost Nemcev, ki so v 11 dneh uničili 3.400 sovjetskih tankov.

Izjalovljen napad pri Štiselburgu

Berlin, 16. jul. s. DNB poroča, da so Sovjeti po dogem mirovanju večer jutraj napadli nemške postojanke južno od Štiselburga. Pred akcijo je bil močan topniški ogenj. Izvedena je bila s kontingenti čet, ki so na nekaterih točkah dosegali efektivne treh bataljonov. Trden odpor nemški heč je zlomil vse poizkuse sovražnika in tu pa tam je bil sovražnik v protinapadih odbit. Številni ujetniki in vsakovrstno orožje je padlo v nemške roke.

Bombe na Francijo

Pariz, 16. jul. s. Eskadre angloameriških letal so ponovno bombardirale mesta v severni Franciji. Prizadeta so bila zlasti Aubelle in Amiens. Bile so žrtve med civilnim prebivalstvom in nastalo je nekaj gmotne škode.

ozrečju z vzkliki Kralju in Cesarju ter Duceju. Brzjavka, ki priča o ponosni in strnjeni odločnosti turinskega vseučilišča, je bila poslana ministru za narodno vzgojo.

Praznik poštne milice

Rim, 16. jul. s. Danes je 18. obletnica ustanovitve poštnotelegrafne milice. 18 let v službi domovine in fašizma, v vsakodnevem junaškem naporu je potekalo. Konzul general Tanese, poveljnik, se je ob tej priliki podal na generalno poveljništvu milice s številnim zastopstvom oficirjev ter je položil lavorjev venec na votivno žaro padlih legionarjev. Šef glavnega stana milice je nato raportiral oficirju, ko jim je izrazil svoje zadovoljstvo za vnueno in čut odgovornosti, ki jih prešinja, je vzpodbudil vse, naj bodo in ostanejo na višini hude in slavne ure, ki poteka. Vsak napor je lahek, je zaključil general Galbiati, kadar vera podpira voljo. Nič ni važnega danes, razen življenja domovine, ki mora zmagati in bo zmagala z rimskimi krepostmi svojega ljudstva.

Novi zakonski načrti

Rim, 16. jul. s. Pod predsedništvom senatorja Giuratiija in ob navzočnosti državnega podtajnika za vojsko se je sestala komisija Oboroženih sil v senatu. Pred pričetkom dela je predsednik naglasil, da bo komisija obravnavala točke dnevnega reda z običajno mirnostjo, toda misel vseh navzočih je naperjena na dogodek na Siciliji. Srca vseh so blizu borcem, ki na tej zemlji branijo pravico in zlasti čast domovine. Nato je bil odobren z vzklikom osnutek zakona o navzočih pod zastavami (poročevalec Giurati); odobreni so bili tudi brez sprememb zakonski načrti tičeči se izrednega rekrutiranja subalternih oficirjev v stalni efektivni službi (poročevalec Tui), upokojitve albanskih državljansov pripadajočih kraljevim karabinierjem (poročevalec Clerici), pravnega stanja oficirjev (poročevalec Giurati), imenovanja podoficirjev pilotov in oficirjev pilotov v letalstvu (poročevalec Lombardi), vojaške sodne službe (poročevalec Mormino), oficirjev častnega staleža (poročevalec Piacca), pripravljalne izobrazbe in urstive oddelkov Gila (poročevalec Sano) in rekrutiranja oficirjev kraljeve vojske (poročevalec Graziosi).

Sovražne bedastoče

Rim, 16. jul. s. Med mnogimi fantazijami, katere širi sovražna propaganda, se izplača objaviti zaradi neverjetne bedastoče, kar piše »Daily Sketch«: Generali Carriati, eden izmed Mussolinijevih ekspertov, se je v strahu pred vdorom podal v letalu na Sardinijo, skupno z nekim nemimovanim nemškim generalom, da prevzame skupno poveljstvo. Rimska propagandna služba je bila prenešana v Bologno, kamor se bodo preselili tudi nevtralni novinarji. Zatrjuje se, da je Mussolini zapustil Rim.

Angleška hinavščina

Berlin, 16. jul. s. Glede preiskave, katere rezultati so bili z londonske uradne strani objavljeni, tičejo se letalske katastrofe, pri kateri se je smrtno ponesrečil Sikorski, piše »Völkischer Beobachter«, da ne more nihče reči, da je bila skrivnost, ki obdaja umor Sihorskega, pojasnjena. Imamo vtis, da Anglija ni imela drugega namena kot obdati s senco dogodek, kakor se je v ostalem vsakokrat zgodilo, ko je Secret Service ubil svoje žrtve. Edina očitna stvar je, da je angleška tajna služba delala s skrajno večino in da je tudi Churchill sodeloval v komediji hline svoje žalosti v radiofonem govoru poljskemu narodu.

Novi varuhi bivšega jugoslovanskega kralja Petra

Lizbona, 16. jul. s. Lažne begunske vlad, ki prebivajo v Londonu, kar naprej vsak dan dovajajo hrano kroniki in evkanju političnih krogov v angleškem glavnem mestu. Po nedavni prenosni begunske jugoslovanske vlade je prišlo do sprememb, ki jih listi označujejo za »važne«, med člani spremlstva kralja Petra. Med drugim so štirje majorji, ki so tvorili nekakšen tajni kronski svet, nenadoma demisionirali in za prvega pribočnika zelo mladega vladarja je bil imenovan šef eskadre Arhivald Dunlop Maokenzič, ki naj bi bil kot zaupna oseba Angležev nekakšen varuh kraljev. V družbi je to povzročilo najbolj obupne komentarje, kajti v nekaterih krogih bi radi spravili ministrske spremembe, katere je angleška vlada odredila v zvezo z demisijsko štirih oficirjev, katerih odnosi z nagnanimi ministri, katerih vpliv na kralja Petra je bil velik, so splošno znani. Dejstvo je, da člani vlad, ki jih je fabriciral Churchill, žive precej razgibano, ker morajo izpolnjevati spreminjajoče se in vedno večje zahteve angleškega gospodarja, obenem pa skrbeti, da vsaj navidezno rešujejo svoj ugled.

Roosevelt ne drži svojih obljub in zagotovil

Budimpešta, 16. jul. s. Zadnji divjaški sovražni letalski napad na Turin, piše poluredni »Budapesti Ertesito«, dokazuje razen barbarških metod angloslovskega letalstva tudi lažnost zatrdil predsednika Roosevelta. Ta je namreč v poslanici zagotovil povelje, da bodo Anglo-Američani prizanesli cerkvam, umetniškim spomenikom in cerkvenemu premoženju. V Turinu, dodaja list, je bilo zadetih sedem cerkv ter eno sirioteško in zavod »Gottolengov«. Vse to kaže, da divjaški napadi angloslovskega letalstva ustrezajo v naprej podrejenemu načrtu in da se Rooseveltove obljube, kakor vse obljube tega lažnivega in krivopriščnega predsednika, ne izpolnjujejo.

Sadje na živilskem trgu

Za sadje je največje zanimanje — Napredaj so prva jabolka in hruške

Ljubljana, 17. julija. Za nekaj let pred vojno je bila kupčija s sadjem na živilskem trgu zelo živahna. Na Pogačarjevem trgu so prodajali sadje na debelo prodajalcem in včasih se je tam nakupilo na dan po več vagonov blaga. Tudi številke iz uvozu živili v Ljubljano so kazale naraščanje porabe sadja od leta do leta. Zato je razumljivo, da vlada tudi v zadnjih letih veliko zanimanje za sadje in da ga ni nikdar preveč napredaj.

Dokler je bil letos čas za pomaranče, smo jih vneto kupovali. Nadomestovale so dobro drugo sadje, zlasti zimsko jabolka, ki so bila tedaj že razprodana. Ko ni bilo več pomaranč, smo se tolažili, da bodo kmalu napredaj črešnje in jagode. Črešnje so bile letos vselej razprodane sprti, tako da prodaja ni bila tvegana, saj se blago ni nikdar pokvarilo na stojnicah. Domačih črešenj je bilo zelo malo. Večina blaga je bilo uvoženega. Razumljivo pa je, da ni bilo mogče uvažati posebno mnogo črešenj, saj morajo trgovci kupovati tudi površino. Da bi prodajali sadja na drobno — ki jih je v Ljubljani zelo mnogo, saj sadje prodajajo tudi v trgovinah po mestu, ne le na trgu — prejeti kolikor mogče enakomerne količine sadja, je tedaj mestni tržni urad začel razdeljevati med prodajalce nakaznice. Prodajalci na drobno so prejeli blago od trgovcev na drobno le, če so se izkazali za nakaznico. Zdaj pa je nekaj tednov ni več uvoženih črešenj. Pač pa je bilo tu in tam še nekaj domačih.

Zdaj smo že težko čakali drugo sadje, odkar ni bilo črešenj. Poslej uvažamo breskve, a seveda ne tako velikih količin kakor črešnje. Razumljivo je, da so zaradi tega vse pošiljke breskev kmalu razprodane. Nekoliko zdaj še sadje nadomestuje ribez, ki ga pa vendar ni toliko na trgu napredaj, kakor bi pričakovali, saj ga v Ljubljani precej pridelujejo. Naši sadjarji pa najbrž porabijo ribez sami za vkuhanje. Doselej je bilo še vsak dan vsa nekaj borovnic. Poslej jih bo čedalje manj.

Zato smo se tem bolj razveselili prvih jabolk in hrušk na trgu. Razumljivo je sicer, da zdaj še ni izvrstnega blaga, toda prvo sadje budi upanje, da bo trg vendar založen z jabolki in hruškami. Prva jabolka seveda niso namizno blago, a uporabna za kuho, čeprav so precej kisla. Precej boljše so pa bile hruške, zato so jih razprodali že včeraj. Poslej smemo pričakovati, da bo od tedna do tedna napredaj več sadja. Kmalu bo začelo zoreti tudi domače sadje, a menda bo tudi hrušk in jabolk napredaj več uvoženih kakor domačih.

Danes je bilo napredaj še nekaj jabolk, ki so ostala nerazprodana včeraj. — Mnogo večje zanimanje je bilo za borovnice kakor za jabolka in kupovalke so se zbrale pri tržnih mizah, še preden so prispele prodajalke.

Sicer pa je bilo danes nenavadno živahno na vseh tržnih prostorih že ob 7. Do osmih je bilo razprodano že večina domačih površnin; gospodinjice so davi prišle tako zgodaj na trg zaradi nakupa mesa. — Zdaj je prehodna doba, ko ni več toliko letne solate, jesenskih pridelkov pa tudi še ni mnogo, zato prodajalkam ni treba ponujati blaga. Solata je zdaj najprej razprodana. Toda tudi drugi pridelki gredo zelo dobro v denar. Danes so gospodinjice kupovale z največjo vneto domači stročji fižol. Čeprav je zdaj domačega stročja, ga fiziola napredaj precej več kakor prejšnje tržne dni, vendar je povpraševanje po njem mnogo večje. Na zelenjadnem trgu je zdaj najprej razprodano naslednje blago: solata, stročji fižol, cvetača in pesa. Potem ostane še nekaj korenja in zelja. Tudi zelene kolerabe ne ostaja več neprodane. Pese prvega pridelka ni več mnogo. Trg bo boljše založen s peso zopet, ko bo zrasla tista, ki jo so začeli saditi v zadnjih tednih. Za vse potrebe je pa dovolj čebule, pač zaradi tega, ker so branjevci tako dobro založeni z njo. Nekateri prodajajo samo uvoženo čebulo že nekaj tednov.

Bresti in njihova usoda

Izmed brestov, ki jih je okrog 26 vrst, sta pri nas najpogostejša poljski in gozdni

Ljubljana, 17. julija. Pred dobrimi 50 leti se je jela ukvarjati ljubljanska mestna vrtnarija z gojitvijo brestov, teh tako v mestu samem kakor njegovi neposredni okolici, najsi bo na polju, travnikih ali v gozdovih, rečnih dreves, v večji množini. Mislili in upali so v trdnem prepričanju, da bo mogče z njimi kot okrasnim drevjem, ki utegne ukačati veliko starost, najuspešnejše saditi nove dreve vredne in masiti v že obstoječih vrzeli, nastajajoče posebno zaradi čedalje bolj hiračih in susečih se kostanjev in deloma tudi lip.

Bresti, ki jih pozna svet okrog 26 vrst, so ali drevesa, visoka do 35 m, ali pa grmi. Nanje naletimo od severne Afrike navzgor po vsej Evropi in prav tja do Sibirije. Bresti spadajo v veliko rastlinsko družino, ki ima latinski naziv »ulmaceae« ter sestoji iz približno 130 vrst, katere delijo učenjaki v tri glavne skupine z latinskimi imeni: »sceltiae«, »ulmaceae«, »ulmaceae« in rasto v zmernem pasu severne zemeljske poloble.

Pri nas sta najnavadnejša bresta poljski (ulmus campestris) in gozdni (ulmus montana).

Prvega opisuje pokojni naš znanstvenik Alfonz Paulin v svojem »Prirodopisu rastlinstva«, izšlo leta 1898, kratko in je dejnost tako: »Poljski brest je visoko drevo z jako vejnatim deblom in širokim, košatim vrhom. Debel pokriva črnkasto, na drobno razpokano lubje. Posevno stojiče veje poganjajo dvoredno razvrščene vejice in so mnogokrat porasle s plutastimi listami. Tudi kratkopiceljati, premenjalni listi stoji dvoredno po vejicah. Podolgovastojakrati, kratko prirosteni listi so neenako dvakrat napiljeni in imajo vrgasto dno. Majhni, dvospolni cveti so sopsato združeni in se pokazujejo prej nego listi. Posamezni cvet sestavlja zvonast, peterokrpn, zelenkast perigon, ki obdaja pet prašnikov in ploščnato plodnico. Ta nosi dve razkročni brazdi in se razvije v ploščnat, okroglast, z mrežastožilno kožico okriljen orešek, ki kmalu odpade.«

Poljskemu podobni je gozdni brest z večjim enosilastimi ali trošilastimi listi, ki so zgornj čisto mehko kosmat.

Stržen brestovine je rjavoreklast, mehki njen les pod lubom, ki je boljši in voljniji od lipovega, pa je rumenkastobel. Brestovino uporabljajo s pridom strugarji in kolariji, graditelji mlinov sprito njene trpežnosti v vodi kakor tudi izdelovalci raznih lesenih strojev in glasil. Posebno dragocena je brestova grčavina, ker se dasto najprejati iz nje na primer puškino oblese in zelo mnogoteri okrasje. Kot kurivo enač brestovina hrastovini.

Največja brestova dvostranska drevoreda sta bila zasajena v Ljubljani v zadnjih stitih, petih desetletjih na povsem novozgrajenih cestah: Bleiweisovi, zdaj Vitorja Emanuela II., od velikega vhoda v Ti-voli do železniškega prelaza na cesti, držeči proti Ježici, in Kuhnovi, pozneje Mišičevi, a dandanes Peruškovi (od Zarni-ko-ve ulice do Domobranske ceste). Toda več ali manj brestovih dreves imamo seveda tudi v mestu raztreseno, na primer v tiolskih nasadih, na Gradu in za njim pred zatvornico na Grubarjevem prekopu (že močno oslabljenih) ter še drugod tu in tam, a brestove grmiče opazimo predvsem le v živih mejah.

Brestova drevesa so pri nas kaj lepo rasla in prospevala precej časa, dokler ni- so pričela posamezna obolavati, hirati in ginevati. K nam je bila zasajena namreč rastlinska bolezen, ki grozi uničiti čim več brestov bodisi katere koli vrste. Najpo- pred se je pokazala ta bolezen okoli leta 1920, na Nizozemskem, od koder se je jela širiti bolj in bolj proti zahodu. Zlasti ob- širno škodo je povzročila baje doselej že v zahodni Nemčiji, kjer jim je pokončala neštene krasne brestove dreve. — Škodljivka se pojavi na brestu takorekoč

kar nenadoma. Veniti začno listi poedinih vej ali pa tudi celotne drevesne kro- ne, nato pa sledi kajpada neizbežna posuše- tve bresta. Bolezen povzroča glivica »graphium ulmi«, ki se vtihtopi pod lubom v mehke lesne žile ter se jame razširjati potem sila množinski s kondijami ali glivičnimi kli- cami.

In kakor vse kaže, tudi pri nas, zlasti v Ljubljani, ne bo drugače glede uničevanja brestov po omenjeni glivici. Konec poprejšnjega meseca je dala mestna upra- va med več drugimi posušenimi drevesi raznih vrst odstraniti tudi vse usahlje- ste v drevoredu na Peruškovi cesti. S tem se je njihovo število, kakor dosledno že- več zapovrstjo, zopet znižalo, tako da se je dolga vrsta nekaj zelo lepih teh dre- ves znova zredila. Na Cesti Viktorja Ema- nuela II. sta bili leso posekani menda samo dve drevesi, ki sta doslužili že lani. Prav v zadnjem času je pa začelo never- jetno hitro hirati toliko brestov, posebno na dolgem koncu te ceste, da je kar ču- do. Medtem ko so postala docela gola, ka- kor da smo že sredi jeseni, nekatera dre- vesa, prikazuje precej drugih že vsa zna- menja poginulosti bližajoče se jim neogib- no.

Zategadelj se zdi človeku, da je n- jo treba, takoj ne le suha drevesa posekati, marveč tudi vsaj kolikaj bolehnava na- tančno pregledati ter jih po potrebi prav tako odstraniti. Zakaj le tako bo nemara še mogče drevoredu ohraniti vsaj nekoli- ko brestov nekaj let. Ako se nasvetovano- zgodi, se pa mora seve vse vejice in lub- je nemudoma napraviti neškodljivo, t. j. sežgati na primernem kraju ali pa kve- čjemu podariti siromakom za kurivo z iz- recnim naročilom, da ju čimprej porabijo, ker le tako se utegne najboljše odvrniti še večja škoda.

Iz Hrvatske

— Okrog 9000 knjig so prodali. Uspeh dnevnih hrvatske kulture je v vsakem po- gledu zadovoljiv. O tem priča tudi prodaja knjig. Matična Hrvatska je prodala nad 1000 v vrednosti 118.000 kun, Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima 1000 knjig v vrednosti 115.000 kun, knjižnica »Prepo- rode« 1841 v vrednosti 124.142 kun, zalo- žništvo Evropa 1784 knjig v vrednosti 111.620 kun, založništvo Weiskel nad 600 knjig v vrednosti 170.000, sodobna knjiž- nica 846 knjig v vrednosti 169.590 kun, hrvatski založniški bibliografski zavod 595 knjig v vrednosti 121.515 kun, knjižnica Horvat okrog 500 knjig v vrednosti 50.000 in knjižnica Kugli 560 knjig v vrednosti 63.500 kun.

— Prodaja sočivja samo na javnih trgih. Zagrebško mestno poglavarstvo je prepo- vedalo vrtnarjem vsako prodajo sočivja na področju občine neposredno z vrta, ali kjer koli na javnih trgih.

— Omejitev porabe električnega toka. Zagrebška industrijska zbornica je razpo- slala svojim članom okrognico, ki jih v nji- prosil, naj ji čimprej sporoče svoje mne- nje glede omejitve porabe električnega toka v zagrebških gospodarskih podjetjih. Na sestanku, sklicanem na pobudo min- istrstva narodnega zdravja, je bil sprejet predlog, da se povsod tam, kjer je to mo- goče, izpremeni delovni čas, da bi tako prihranili čim več električnega toka. Pod- jetja, ki delajo v eni smeri in zaposlujejo delavce in podjetja, ki zaposlujejo delavke, naj bi uredila svoj delovni čas med 8.30 in 16.30.

— Nova tovarna. V Zagrebu je bila ne- davno ustanovljena nova tovarna, ki se imenuje »Proizvodnja kotenine ing. Julius Plackner«. Podjetje se bo bavilo z obrtnim izdelovanjem kotenine.

— Nemška trgovska akademija v Ze- munu. 1. avgusta bo otvorjena v Zemunu nemška trgovska akademija. Pouk bo za- enkrat samo v prvem in drugem letniku.

Ce se bo pa prijavi dovolj slušateljsev, bo otvorjen tudi tretji letnik, dočim četrte- ga letnika v šolskem letu 1943/44 ne bo.

— Priložnostne znamke za ustaško mla- dino. Prometno ministristvo je podaljšalo rok, določen za prodajo priložnostnih znamk za ustaško mladino, kakor tudi čas frankaturne vrednosti, do vstetega 15. ju- lija. V promet bodo prišle male pole pri- ložnostnih znamk s Poglavnikovim likom. Znamke so v vrednosti 5 plus 3 in 7 plus 5 kun.

— Novi predsednik Novinarskega dru- štva. Za novega predsednika hrvatskega Novinarskega društva je bil imenovan glavni urednik »Hrvatskega Naroda« Ivan Bogdan, za tajnika pa urednik »Hrvatske- ga Naroda« Milan Lavički.

— Tretja jadralska šola. V Zagrebu je bila otvorjena tretja jadralska šola ustaš- ke mladine. Šola kaže zanimanje mladine za pouk v gradnji letalskih modelov, na drugi strani pa tudi skrb države, da se zagotovi čim večji letalski naraščaj.

Razpis glasbenega natečaja

Ljubljana, 17. julija. Glasbena Matica v Ljubljani razpisuje glasbeni natečaj za posamezne moške ali mešane zbornice, ki so složeni na izvirno slo- vensko besedilo, in sicer:

a) za štiri zbornice srelnje težke izvedli- vosti in trajanje posameznega zbora naj bo najmanj tri minute.

Nagrade: I. 700.—, II. 600.—, III. 500.—, IV. 400.— lir.

b) za deset zborov lažje izvedljivosti brez opazila na trajanje in posamezne nagrade so določene po 200.— lir.

Predložiti se morajo nova dela, ki do sedaj še niso bila objavljena, ne nagrajena in tudi ne izvajana.

Natečaj se lahko udeležijo samo slo- venski skladatelji. Vsa udeležena mora označiti svoje delo z geslom in v posebni kuverti, označeni z istim geslom, navesti svoj naslov. Na kuverti naj bo tudi na- slov kamor se naj vrne nenagrajeno delo, vendar ta naslov ne sme biti istovesten z onim v kuverti. Dela morajo biti poslana v partituri kot priporočena pošiljka na naslov Glasbene Matice, Ljubljana, Vegova ulica 7, najkasneje do 31. oktobra.

Glasbena Matica si pridržuje pravico prve izvedbe vseh nagrajenih zborov v teku dveh let po objavi uspeha natečaja ter pravico prve naklade, ki izide v spora- zumno določenem številu v teku dveh let po objavi natečaja. Nagrade se izplačajo nagrajenecem v teku 14 dni po objavi uspe- ha. Razsodišče je artistični osek Glasbene Matice. Vsi ostali pogoji in postopek na- tečaja so razveljani iz posebnega pravilnika, ki se na zahtevo pošlje vsakemu intere- sentu. Zoper odločitev razsodišča ni pr- ziva.

V Ljubljani, dne 15. julija 1943.

Glasbena Matica

Spodnja štajerska

— Prva sauna na Spodnjem Štajerskem. Na povabilo župnega svetnika tobovski- skega okrožja dr. Fronnerja je bila v na- vzočnosti zveznega voje Stenclja in dr- ugih dostojanstvenikov v Trbovljah otvorje- na prva sauna kot vzorec, ki naj bi opoz- ril prebivalstvo rudarske revirja na ko- risti in dobre strani finske saune, te na Finskem tako razširjene kopeli.

— Pijanost o pravem času. 36 letni An- drey Jazbec iz Lopate pri Pilštatu se ga- je oni dan pošteno nalezil na pijanost mu- je prišla zelo prav. Pijla ga je namreč strupena kača in takoj so ga prepelali v celjsko bolnišnico, kjer se je pa izkazalo, da to sploh ni bilo potrebno. Znano je, da je alkohol najboljši predrstirup v takem pri- meru. Jazbeca so že drugi dan odslavili iz bolnišnice.

— Odlikovanje. Korporal Alojz Forneczi iz Sv. Lovrenca na Pohorju je bil odliko- van za hrabrost na vzhodnem bojišču z železnim križcem II. stopnje.

— Kulturna tekma v Mariboru. Štajer- ski Heimatsbund priredi od 25. septembra do 31. oktobra v Mariboru kulturne ted- ne. V okviru teh prireditev stopi prvič pred javnost tudi odsek za ljudsko kulturo kot celotna organizacija. Prirejena bo ve- lika kulturna tekma in sicer 25. in 26. sep- tembra. Tekma bo obsegala nastope ljud- skih gledaliških odrov, ples, pevskie in glasbene prireditve ter maršnetno gleda- lišče.

— Solnograško marionetno gledališče v Mariboru. V sredo je gostovalo v Mariboru marionetno gledališče iz Solnograda. Go- stovanje je vzbudilo med mariborsko mla- dino veliko zanimanje.

— Novi grobovi. V Celju so umrli Vero- nika Paušer roj. Škrbec, stara 29 let; Au- gust Črepič, star 31 let in Franciška Priute roj. Pišek, stara 72 let; vsi iz Celja, dalje Rudolf Jager iz Gomilskega, star 69 let; Janez Poznič iz Zgor. Kraš pri Gor- njem gradu, Antonija Rudobrennik roj. Jevšek iz Bol' h vod pri Šoštanju, stara 43 let; Rozalija Cestnik roj. Knapč iz Re- čice ob Savni, stara 42 let in Mihael Kraj- šek iz Prožinske vasi pri Laškem, star 27 let.

— Gostovanje celjskega gledališča v Vo- jniku. V nedeljo je gostovalo celjsko gla- dališče v Vojniku, kjer je uprizorilo kmečko igro »Mlat'lnjace«. V dvorani se je zbralo 250 gledalcev, ki so celjskim igralcem na- dušeno ploskali.

— Nesreče. V bližini Luč se je pripetila težka prometna nesreča. Avto je zavozil v jarek ob cesti. V njem sedel 17 letni Franc Mirnik iz Loke pri Mozirju je zadobil glo- boko rano in izbil mu je vse zobe iz go- rne čeljusti. 33 letni namestnik Franc Klausner iz Marije Snežne je padel s ko- lesa in se hudo poobil po glavi. Med prem- kanjem vagonov na postaji Grobelno je lo- komotiva podrla železnčarja Franca Palje- rja, ki se je močno poobil po glavi in si zlomil roko. 62 letni posestnik Karel Stra- šek iz Nove vasi pri Št. Juriju je šel v sta- jo pokladat živin pa ga je vol vrgel ob- tla, da si je zlomil nogo. 24 letni Avgust Prisan iz Braslovč je zabil pilotle in se udaril po nogi tako močno, da je izgubil mnogo krvi. Šofer Janez Milec iz Škofje vasi je zabil med tovornj in prikolni avto. Strlo mu je ključnico in zlomil več reber. Med sušenjem sena je skočil 18 letni Sta- nislav Bučar iz Celja tako nerodno čez ja- rek, da si je zlomil nogo. V velenjskem rudniku si je 35 letni Franc Curenca zlomil roko. Ponesrečence so prepeljali v bolniš- nico.

Iz pokrajine Trieste

— Čez poletje so zapre zavarovalna raz- stava. Kakor vsako leto, tako ostane tudi letos zavarovalna razstava zaprta od sre- dine julija do oktobra. Omenjena razstava je bila svoj čas organizirana v okviru za- varovalne družbe Adriatica. V tem času bo razstava na novo preurejena in izpo- polnjena z novim zavarovalnim razstavnim gradivom.

— Umrl je velik ljubitelj glasbe. Te dni je umrl v Triestu znani primarij v bol- nišnici Kraljice Helene dr. Lovrenc Loren- zutti. Pokojnik je bil nad 20 let ravnatelj občinskega urada za javna dela. Svojo pozornost je posebno posvečal kulturnemu življenju. Zanimal se je predvsem za lite- raturo in glasbo. Skozi dve desetletji je predsedoval družbi Minerva ter je napisal zelo posrečeno sestavljen knjigo o sta- rem Triestu. Pokojnik pa je bil tudi zelo vnet ljubitelj glasbe. Posejal je vse kon- certe in vse operne predstave. Znan je njegova večkratna izjava, da bi hotel po- slušati glasbo do smrti. In ko je zaslutil konec, si je zaželel okrepčila, da je lahko še nekaj trenutkov poslušal klavirsko igro svojega prijatelja virtuozu. Pokojnik je bil ravnatelj higijeničnega in profilaktič- nega laboratorija za triestinsko pokrajino. Triestinsko občinstvo je odličnega zdrav- nika v velikem številu pospremilo na nje- govi poslednji poti.

— Umrl so te dni v Triestu 50letni Lo- vrenc Lorenzutti, 52letna Evelina Fanfa- nin, 32letna Romilda Gruden, 72letna Ju- stina Lavrencic vd. Škerl ter 75letni Josip Pizzarello.

Radio Ljubljana

NEDELJA, 18. JULIJA 1943/XXI.

8.00: Napoved časa. — Poročila v ita- lijanski. 8.15: Orgelski koncert izvajal Ferruccio Vignanoli. 11.00: Prenos pe- maše iz Bazilike Sv. Pavla v Rimu. 12.00: Razlaga Evangelija v italijanski (O. G. B. Marino). 12.15: Razlaga Evangelija v slovenski (O. K. Sekovanič). 12.30: Po- ročilo v slovenski. 12.45: Komorna gla- sba. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.12: Simfonična glasba. 13.30: Operetna glasba. 14.00: Poročila v italijanski. 14.10: Koncert Radijskega orkestra in Ko- mornega zbora, vodi dirigent D. M. Sija- nec. — Slovenska glasba. 15.00: Poročila v slovenski. 15.15: Dr. Žibert šime: Na- ležljive bolezni pri domačih živalih v voj- nem času. — Predavanje v slovenski. 15.35: Koncert violinista Karla Rupla, Pri klavirju L. M. Škerjanec. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Politični komentar v slovenski. 20.00: Napoved časa. — Po- ročila v italijanski. 20.20: Simfonični kon- cert vodi dirigent Capuana. 21.20: Preda- vanje v slovenski. 21.30: Orkester pesni vodi dirigent Angelini. 22.00: Operetno glasbo vodi dirigent Gallino. 22.35: Pesmi. 22.45: Poročila v italijanski.

PONEDELJEK, 19. JULIJA 1943/XXI.

7.30: Pesmi in napevi. 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Lahka glasba. 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.12: Klesični orkester vodi di- rigent Manno. 14.00: Poročila v italijanski. 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec. — Orkestralna glasba. 15.00: Poročila v slovenski. 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. 17.15: Koncert Malega orkestra, vodi dirigent Stane Lesjak. 17.45: Pisana glasba. 19.00: »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Politični komentar v slovenski. 20.00: Napoved časa. — Po- ročila v italijanski. 20.20: Lahko glasbo vodi dirigent Gallino. 20.40: Komorna gla- sba. 21.00: Koncert Radijskega orkestra, vo- di dirigent D. M. Sijanec, sodeluje sopra- nistka Ksenija Vidali. — Opera glasba. 21.40: Predavanje v slovenski. 21.50: Kon- cert Ljubljanskega Komornega tria (M. Lipovšek - klavir, A. Dermelj - violina, C. Sedlbauer - celo). 22.35: Valčki in ma- zurke. 22.45: Poročila v italijanski.

Sportni pregled

Mladinski turnir SK Marsa

Jutri se bo začel mladinski turnir SK Marsa, ki se ga udeležuje šest moštev. Predsedelj je želel izvesti to mladinsko nogometno tekmo- vanje že pred tremi tedni, moral ga je pa tedaj odgoditi, ker so bili vsi termini oddani. Takrat so bila vsa moštva zaposlena še s prvenstvom. Ker je sedaj prvenstvo v glavnem zaključeno, je turnir izvedljiv.

Na prirediteljev poziv so se prijavi nasled- nja mladinska moštva: Vič, Korotan, Mladika, Hermes, Zabjak in Mars. Razen Ljubljane to- rej vsa moštva, ki so sodelovala v prvenstvu. Med njimi tudi glavna tekmeča za prvenstveni zmagovalni naslov: Vič in Hermes. Tako bo ta pokalni turnir nekaka hitra ponovitev pr- venstvene tekmovalja. Ker bo odločala trenu- na dispozicija, seveda ni nujno, da bo končni izid isti. V tem turnirju se lahko uveljavi mo- štvo, ki v prvenstvu ni doseglo najvišjega mesta.

Turnir bo odigran po sistemu na točke brez povratnih tekem. V moštvi lahko nastopijo vsi igralci, ki so rojeni od leta 1929, vključno, naprej. Verifikacija ni pogoj.

SK Mars je za zmagovalce pripravil lepa darila. Na razpolago sta dva pokala in plaketa. Pokal za zmagovalca in plaketo za tretjeplasir- anega je darovala trdka Spektrum, pokal za drugoplasirano moštvo pa SK Mars.

V nedeljo bodo na igrišču SK Marsa za Kolinsko tovarno odigrane prve tri tekme v okviru tega mladinskega turnirja. Urnik tek- movalja je naslednji: ob 16.: Mladika—Her- mes, ob 17.: Zabjak—Vič in ob 18.: Korotan —Mars.

Dve reprezentančni tekmi na igrišču Ljubljane

Nogometna zveza je pripravila za ljubitelje nogometnega športa dve zanimivi tekmi. Se- stavila je dve reprezentančni moštvi, ki bosta nastopili jutri proti prvakoma obeh razredov: Mladiki in Ljubljani. Proti Mladiki bo nasto- pila reprezentanca drugega razreda, sestavljena iz igralcev vseh drugorazrednih klubov razen Mladike. Proti Ljubljani pa bo nastopilo mo- štvo, sestavljeno iz najboljših igralcev Her- mesa, Marsa in Tobačne tovarne.

MOŽ KRIŽA

(L'UOMO DALLA CROCE)

V filmu »MOŽ KRIŽA«, ki ga je režiral Robert Ros- sellini, ostvaril oseb- no Asvero Gravelli, daje italijanski kino posebno častitljivo spoštovanje duhov- niku in živo-zelenem, klicujočem v čudovi- ti umetniški stvarit- vi, na žrtvovanje premnogim vojni- kuratom, ki žrtvu- jejo lastno plemen- to kri, ter življenje goreče čistoče in lu- bezni do bližnjega. Pri izdelovanju fil- ma so pomagali z nasveti vojaški stro- kovnjaki. — Glavni vlogi igrata Alberto Tavazzi in Rosvita Schmidt. E. N. I. C. ga bo predvajal v kratkem italijanske- mu občinstvu.

Rosvita Schmidt — Antonio Marietti v filmu: »Mož križa«, produkcije Continental- cine, reprodukcije E. N. I. C.

DOMANI AL CINE SLOGA

JUTRI V KINU SLOGA

Obe reprezentančni enajstori sta zelo mo- ni in bosta morali Mladika in Ljubljana napeti vse sile, da bosta uspeli. Zanimiva bo zlasti glavna tekma, ki nam bo nudila vsekar za- nimiv, borben nogomet. Nedavna podobna re- prezentančna tekma med kombinacijama Ljub- ljane in Hermesa in igralcev, ki so igrali prej v klubih Spod. Stajerske, je ostala vsem, ki so jo videli, v najboljsem spominu. Podobno bo tudi jutrišnja glavna tekma med Ljubljano in reprezentanco drugega razreda na višku letošnje nogometne sezone.

Tekmi bosta na igrišču Ljubljane. Uvodna tekma med Mladiko in reprezentanco drugega razreda se bo začela ob 17., med Ljubljano in reprezentanco drugega razreda pa ob 18.30. — Vstopnina bo od 2 do 8 lir.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Sobota, 17. julija: Aleš. Jutri: Nedelja, 18. julija: Friderik, Mi- roslav, Kamil.

DANASJE PRIREDITVE

Kino Matica: Velika senca. Kino Sloga: Mož križa. Kino Union: Na Antilih. Kino Moste: Dekle z nasprotnega brega in Jekleni orli.

PRIREDITVE V NEDELJO

Kinematografi nesprenmenjeni.

DEZURNE LEKARNE

Danes in jutri: Mr. Bakarčič, Sv. Ja- koba trg 9; Ramor, Miklošičeva cesta 20; Murrayer, Sv. Petra cesta 78. Nedeljsko dežurno zdravniško službo bo opravil od sobote ob 20. do ponedeljka do 8. zjutraj mestni zdravnik dr. Gvido Debelak, Ciril Metodova 62, telefon 27-29.

Iz Kočevja

— Matura na gimnaziju v Kočevju je preložena za dva dni in se bo pričela šele v torek 20. julija (ne že 18. julija). — Iz pisarne IV. oddelka Visokega komisariata.

Zlogovnica št. 31

a — ad — an — ca — ca — ček — čri — da — de — de — der — di — di — dnik — e — fe — ga — gal — gra — hrid — i — ja — ja — ji — kar — kli — ko — kra — kre — li — li — lje — ma — me — men — mla — na — na — na — nei — ni — ni — nje — no — no — o — o — pro — ra — ra — ri — ri — ri — ri — ro — sla — smir — sor — spo — sre — šče — ti — tu — u — va — ve — ve — vent — vo — vor — zla.

Avg. Strindberg: Nevesta s krono

Velika nacionalna pravljica drama v prav dobri uprizoritvi in spremi

Ljubljana, 17. julija.

»Nobena umetnost ni tako zvezana z nacionalnostjo kakor igralska umetnost«, je zapisal Avgust Strindberg v svoji Dramaturgiji. Prav isto načelo je izrazil Romain Rolland in povedal cel program nacionalnega gledališča.

»Problemi, ki jih prikazuje današnje gledališče, so variante zakonoloma, majhnih erotičnih konfliktov, skoro nikoli pa ne etična vsestaveška zadeva. Teater je danes vse, samo ne moralna hiša, kakor jo je zahteval Schiller. Nobena strastnost, globoka pretresljivost ne izhaja iz te igrive umetnosti v globine naroda. Ali vsaka dramska umetnost, ki se oddaljuje od jedra naroda, od ljudstva, je brez koristi in celo škodljiva. Prav ljudstvo ima največ smisla za resnične heroične probleme, najvažnejše novega časa in se bavi le z erotičnimi igrarijami, ki zanimajo samo sito, leno, plitko, buržuazijo, ne pa zdravega delovnega ljudstva, to gledališče mora poginiti, ker njegove korenine ne segajo več v večno plodno prst naroda. Dramatsko umetnost more ozdraviti njene malokrvnosti le narod; gledališki feminizem bo izginil le z živo zvezo z ljudsko množico. Kajti gledališče, če hoče biti nacionalno, ne sme biti lukazusni produkt zgorelih desetletij, temveč mora biti moralna hrana množice in, samo produktivno, mora pospeševati plodnost ljudske duše.«

Ob izjavah teh dveh velikih dramatikov se na zaključku sezone z nevoljo spominjamo dolge vrste plitkih erotičnih igrarij ter vsaj d'Annunzijeve »Jorijeve hčere« in Strindbergove »Neveste s krono« s polnim zadovoljstvom. Zdi se, da sta italijanski in švedski dramatik v duhu Rollandovih načel enako črpala svoje snovi iz ljudstva za ljudstvo, enako stremela za nacionalnostjo svojih umetnin in iščoča resnično heroičnost v moralnem jedru svojega ljudstva.

Ako se pri Nevesti s krono spominimo Goethejeve Margarette in Mefista, pa Shakespearovega rodninskega sočrvača okoli Ronea in Julije, ne moremo prezreti tudi mnogih sličnosti z Jorijevo hčerjo. Kakor drama Mile di Codra je obdana drama Kerstina s folkloristično mistiko, dogajanje pod svobodnim planinskim ozorjem, čim bliže divji prirodi, nam kaže v obeh tudi divjost ljudi, strahov kakor naradni elementi in v obeh je tragična usoda žene, ki kliče gledalca, naj spozna, da so človeštvo za mir in srečo najbolj potrebni medsebojno odpuščanje, dobrotnost in ljubezen. Mirko, težko in moreče je dejanje izpred davnih časov v obeh teh dramah, zanimivih snovno in oblikovno, dramatično močnih in po vseh grozih končno ostavljajočih občutje, da vznaja sonce, ki razžene temo in mraz.

Bivši naturalist in strastni, brezobzirni sovražnik ženskosti, ki pa brez nje ni mogel živeti, niti v tej svoji pravljici ni mogel prikriti svoje mrznosti do ženskosti, a hkratu svojega zaničevanja do moških. Vse ženske so tudi tu zlobne, hudobne, brezsrčne, skoro vsi moški slabotni, slepi in edini župan je kakor mrzel paragraf, vsaj pravičen, čeprav le grozo zbujajoč.

Kakor Montecchi in Capuleti se dve švedski rodbini Milarskih in Morilskih med sabo krvočno mrzita in celo morita. V pravadnini so se celo v cerkvi klali, in cerkev se je pogreznila ter jo je zalilo jezero.

Toda mehki Mats Milarski se skriva ljubiti z divjo plansarko Kersti ter se jima celo narodi sinček. Upornika proti stoletni mrznosti rodov se hočeta poročiti in kar sama opravi na planini poročni obred. Pred Bogom sta torej zakonca. Toda Kersti, zbadana po lastni materi in ljudeh, hoče imeti tudi pravico do krone čiste neveste na javni svatbi. Vsi sumijo, da je Kersti brez venčka, brez kranclana, kakor pravimo, in da bi ta sum zatrla, izroči Kersti sinčka brez vednosti Matsa babici.

Ta babica spravlja otroke na ta svet, če kakšna mati želi, pa na oni svet. Kakor Mefisto s kopitom se ta babica z lisicim repom pojavlja skrivnostno, celo iz peči, pošastno vreči in poskakuje, je fantastično oblečena ter je v vsem pravljica prikazen, posebej zločinstvo, simbol zla in hudobnosti.

Nasprotno pa se pojavlja Povodni mož kot posebej ljubeč dobrotost, simbol plemenitosti. Ali dočim je babica aktivna, je Povodni mož pasiven in ne dela ničesar proti zločinu, temveč le na kar pobrenka in poje vedno iznova: »Jaz zaupam, da moj Zvezdica me reši.«

Tretje čisto pravljico bitje je otrok, »Belo dete«, ki tolaži, boža, naposled celo z besedami bodri Kersti. Menda je švedska pravljica pojava in tudi neki simbol.

Bodila je Kersti pač potrebna: Mats je izsilil od svojevoj pristanek, da se poroči s Kersti, a na zaroki je nihče ne ogovori in vsi ji obrnejo hrbet in tudi ko se vrne ta ženin in nevesta s poroke, ji, sedeči v krasni poročni obleki sredi sobe na nekakem prestolu, vsi izražajo zaničevanje. Matsova sestra Brita celo pljune pred njo. Vsi jo mrze in slutijo zločin. Edini Mats zvesto neveden vztraja ob ženi Kersti. Čudno, niti ne vprašuje, kam je izginil sinček in ga ne poišče.

Ali ves čas igrajo tudi stvarni pravljčni elementi: nevidna moč ziblje zibelko že v 1. dej., mlinsko kolo se vrti narobe in kolovrat se vrti brez predice, zvonovi pojo zmeden v 2. dej., mrtvi sinček se dvigne iz odprtine pred nevestinim prestolom, a ga babica vrže zopet nazaj v odprtino, da ga vidi vsi svatje. Tista odprtina v sobi je nad reko, ki dere pod mlino, kjer je svatba v 3. dej. Kako da reka trpelca ne odplove, je zopet pravljico. Skratka: Kersti pobegne iz mlina, a izgubi krono z glave, ker je padla v vodo. Zločin je nekako razkrit. Milarski prekolnejo Kersti, pozovejo župana sodnika, a hudobna Brita jo viklene v okove. Da je ne branijo Morilci in da ne gane s prstom zanjo niti Mats, je najbolj grozna kazen za Kerstin, prav za prav za babičin zločin.

V 4. dej. čaka Kersti pred cerkvijo na svojo usmritev in Mats prinaša krsto s sinčkom pred pogrebni sprejemom. Babica prigovarja Kersti — kakor Mefisto Margareti v ječi — naj zbeži in se reši. Toda Kersti je priznala zločin, se v ječi očistila, sprejela kazen kot zaslužen in zdaj tudi odkloni babičin nasvet. Torej bo obdana ali obglavljena: rabelj je že tu in

škodoželjnih zija vse polno naokoli cerkve. V tem trenutku prinese župan kraljevsko pomilostitev na ječo namesto usmrteve.

V 5. dej. zvemo, da prihaja Kersti enkrat na leto, in sicer na Veliko nedeljo iz ječe: takrat jo sorodni Morilci sočutno ogledujejo. Milarski pa se ji v podedovani mrznosti posmehujejo. A led na jezuru nad nekdanjo cerkvijo začne pokati in sovražni rodbini se že pogrezata. Tedaj čujemo, da je pravkar vračajoča se Kersti utihnila! Prineso tudi njeno truplo, in ob njem se po prestatnem groznem strahu rodbini pobotata in končno za vselej spravi.

Dolga, predolga je ta pravljica igra velikega dramatika in praktično velespretnega teatarika Strindberga. Tudi je zanimiva, ali — odrito povedano — s svojo mrkosto preveč moreča, v marsičem neumljiva, v simbolnosti prisiljena in v pravljčnosti izkonstruirana.

Njeno ponovno uprizoritev pa zadovoljni sprejemamo, ker je druga tehta nova drama repertoarja dramske sezone 1942-43 in ker je dala Saričevi končno zopet veliko primerno vlogo v resnično močni odskri zgradbi. Ciril Debevec je kot režiser in prevodilec »Neveste« zapored postavil dve veliki novosti in kakor z opero »Mrtve oči« tudi v drami žel uspeh svojega truda.

Saričeva kot Kersti je ponovno dokazala svojo zrelo psihološko preučeno in premišljeno umetnost s prepričevalnim podajanjem početka divje uporne in brezmejno častilne planinske dekleta, ki se zlomi v kesanju in pogumno

nosil vse posledice zločina. Fizično težko nalogo je obvladovala posebno naravno od 2. do 4. dej., a višek je dosegla v strastni duševni borbi na prestolu. Njena mišica, govornica in kretnje so tu vzgledne.

Zopet je močna in porazno zla Brita Mira Danilova, gniljivo pristržena mehki Mats Jan, silna je Kerstina mati Kraljeva, imenitna v karakterizaciji in zvonki govornici, s krasno masko je odlična v vedenju, gledanju in dikciji Matsov ded Cesar, Milan Skrbinek je živ paragraf — župan, tople tone in prikupne kretnje nahaja Nakrst za pastirja, a Karjeva ima izjemno težko vlogo z babico, tem ženskim Meštom škrtatovske zlobne ponigliivosti.

Povodnega moža poje sam C. Debevec, apartno maskiran in dobro pri glasu, Košič pa je ribič pripovedovalec v 5. dej., režijsko pač najtežji, a posrečeno izvršen odskri problem. Sodelujejo še Potokar (Kerstin oče), Gale (njen ded), Stobčar (Matsova stara mati), Presetnik (Matsov oče), Gabrijelečeva (Matsova mati) in Siardova (njegova ml. sestra). Prav dober v igri je bil ml. Bratina, v govornici pa dekletce, ki predstavlja Belo dete.

Vse hvale vredne so dekoracije Sircu-nega (na planini, v mlinu, pred cerkvijo in na morišču ter na ledenem jezeru). Zopet pa moram pohvalno opozoriti na delo Jele Vilfanove, ki je poskrbela, da so bile osebe kostimirane kolikor možno v stilni pravilnosti švedskih ljudskih noč. Krona vseh teh zanimivih noč je poročna oprava, ki jo nosi Kersti pri poroki in na svatbi. Kostum je res lep in slikovit.

Končno je še omeniti nacionalno značilno glasbo Strindberg Balatkov po vodstvom B. Adamiča.

Tako smo se lepo poslovili od Drame, njenih marljivih členov in režiserjev, ter se poslavljaj z zahvalo od njih tudi

Fr. G.

DNEVNE VESTI

— **Predsednik italijanskega središča ameriških študij** predava v Berlinu. Na nemškem zavodu za študije o zunanji politiki v Berlinu je predaval prof. Albert Asquini, predsednik italijanskega središča za ameriške študije, o Evropi in Združenih državah. Ob sklepu predavanja, ki so mu prisostvovali številni berlinski predstavniki, je izrekel zahvalo središčni ravnatelji prof. Six, ki je podčrtal italijansko-nemško bojno ter življenjsko skupnost.

— **Odlikovanje rimskega novinarja.** Rimskega novinarja Viktorja Queruio, ki se je udeležil kot pehotni častnik bojev na vzhodnem bojišču, je bilo podeljeno odlikovanje brončene svetinje in vojnega križca za vojne zasluge.

— **Rahle potresne sunke** so začutili dne 14. julija ob 5.20 v Curihi in nekaterih drugih švicarskih mestih. Potresno središče je bilo verjetno v gorovju Jura.

— **Poplave zaradi nalivov.** Iz Ujvideka poročajo, da so bili v okolici več dni hudi nalivi. Nastale so poplave, ki so povzročile obšutno škodo na poljih. Tudi nižji mestni deli so bili pod vodo.

— **Nemško priznanje italijanskemu slikarju.** Iz Florence poročajo: Predsedstvo ustanove Künstlerhaus je podelilo slikarju Primu Contiju poklon zunanega ministrstva zlato znamenje lovorjeverga lista, ki je najvišje umetnostno odlikovanje. Na znamenju je vtisnjeno ime italijanskega umetnika; priloženo je pergamentno posvetilo. V tem posvetilu se navaja najnovejši odlikovanec uspeh na dunajski razstavi.

— **Javne knjižnice.** V navzočnosti prosvetnega ministra Bigginija se je sestel osek sveta za nac. vzgojo, znanost in umetnost. Sestanku je predsedoval akademik Francesco Ercole. Člani odseka so razpravljali o raznih in važnih vprašanjih, ki se nanašajo na javne knjižnice. Najprej je izčrpno poročal o tej stvari generalni ravnatelj akademij in knjižnic Sacradamaglia. Nato je spregovoril minister Bigginij, ki je prikazal delo, ki je bilo storjeno za ohranitev dragocenih knjig javnih knjižnic. Dal je točna navodila glede teh prizadevanj. Toplo je pohvalil vse osebe italijanskih javnih knjižnic, zlasti osebe knjižnic v mestih, ki so bila predmet sovražnih letalskih napadov.

— **Zasedanje dveh senatnih komisij.** Pod predsedstvom senatorja Guadagninija sta se sestali v Rimu senatna komisija za notranje zadeve in pravosodstvo. Proučeni in odobreni so bili zakonski osnutki, ki se nanašajo na organizacijo del na rimskem polju (poročevalce Anselmi), na obveznost prijave dejstev, ki spadajo v delokrog javne varnosti (poročevalce Loffredo), na ustanovitev posebnega nac. delovnega zavoda za slepce (poročevalce Mosso), na častnike agentskega zbora javne varnosti (poročevalce Giovana), na sprejem preselencev v razne socialne in vzgojne zavode (poročevalce Macarini-Carmignani). Razprave so se udeležili komisijski predsednik, poročevalci ter senatorji Bastianelli, Galli, Giovana, Mosso, Conci, Spolverini, Morelli, De Ruggiero, Pericle, Cardinale in Sabini.

— **Umetnostna razstava in revija mladih v Faenzi.** Da podčrta keramično, glasbeno in slikarsko tradicijo Faenze, je organiziral Dopolavoro v Faenzi v sporazumu s poveljstvom G. I. L.-a razstavo slik, keramičnih del in novih skladb, obenem tudi revijo izvajanih novih glasbenih del. O kvaliteti skladb in umetnosti izvajalcev bo razsojalo posebno razsodišče. Določilo bo skladbe, ki bodo izvajane na javnem koncertu.

— **Sest sinov pod orožjem.** Zakonca Sabato Aquino in Lukrecija Nastri imata od 21 rojenih otrok še devet živčih. Od teh je sedem sinov in dve hčerki. Sest sinov je pod orožjem. Gerard je pesec (rojen 1910), Arnaldo je kaporal (rojen 1912), Alfred pionirski narednik, Anton pionirski kaporal. Oba sta rojena leta 1920. Rafael je pionir, rojen 1921. Carmine pa letalec, rojen 1923. Vsi so na različnih bojiščih.

— **Cerkveno osterje se je zrušilo med mašo.** V portugalskem mestu Cavilha se je med mašo zrušilo cerkveno osterje. 7 vernikov je bilo ubitih, 23 pa ranjenih.

— **Češčenje blažene Marijete Ogrske.** V Vatikanu so se zbrali te dni kardinali obredne kongregacije. Razpravljali so o češčenju blažene Marijete Ogrske, kneginje ogrske kraljevske hiše Arpadov, ki je bila samostanska sestra na donavskem otoku na področju ogrske prestolnice. Otok ima po njej svoje ime. Na imenovanem

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF

KINO SLOGA
Apoteza vojaka brez orožja
v viharju bojev
Mož križa
Film posvečen v vojni padlim vojnim kurantom!
V glavni vlogi: **Alberto Tavazzi, Rosvita Smidt**
Predstave ob 14., 16., 18. in 20. uri

KINO UNION
Kako čudovita so pota ljubezni, nam prikazuje napet in zanimiv film
Na Antilih
Olga Čehova in Karl Ludwig Diehl
Predstave danes ob: 16.30, 18.30 in 20.30 uri; jutri ob: 10.30, 14.30, 16.30, 18.30 in 20.30 uri

KINO MATICA
Heinrich George, Heidemarie Hatherer in Will Quadflieg v odlični drami iz igralskega življenja
Velika senca
Moderna vsebina, globoko in doživeto dejanje
Predstave ob delavnikih ob: 16., 18.30 in 20.30 uri; v nedeljo ob: 10.30, 14.30, 16.30, 18.30 in 20.30 uri

Razdeljevanje racionalnih živil trgovcem

Pokrajinski prehranjevalni zavod Visokega komisariata v Ljubljani poziva trgovce in zadrage v mestu Ljubljani, da dvignejo nakazila za racionalna živila, potrebna za mesec avgust, v Gosposki ulici 12, I. nadst., po naslednjem abecednem redu: A—F dne 19. julija, G—K dne 20. julija, K—Me 21. julija, M—P 22. julija, R—U 23. jul., V—Z 24. julija; peki pa 26. julija. Vsak trgovec naj se zgodi točno ob določenem terminu in v jutranjih urah, ker se zamudnikom ne bo naknadno nakazovalo.

otoku so še razvaline nekdanjega samostana, kjer je živel Marijeta Ogrska. Samostan so porušili Tatai. Kongregacijskemu zasedanju so prisostvovali obredni prefekt kardinal Salotti ter kardinali Granito di Belmonte, Verde, Rossi ter Mercati.

— **Pos je rešil delavčev življenje.** 48-letni delavec Tino De Salvo iz Borghetta Santo Spirito pri Savoni dolguje svojemu psu hvalčevost za rešitev življenja. Ko se je De Salvo spustil v globino vodnjaka, ga je prišla slabost. Pričelo ga je dušiti. Na robu vodnjaka je stal De Salvo psiček, ki je opazil, da ni z njegovim gospodarjem vse v redu. Lajal je tako dolgo, dokler ni prikladal dveh mladeničev, ki sta potegnili onesvečenega De Salvo iz vode in ga rešili.

— **Marconi je sodelavec je doživel 101. leto.** Vrtnar Anton Marchi je bil dolgo vrsto let vnet sodelavec izumitelja G. Marconija. Prisostvoval je prvim radijskim telegrafskim poskusom v Villi del Griffone. Te dni je praznoval Anton Marchi 101. letnico rojstva. Sedaj živi pri svojem sinu, obkrožen od svojih številnih vnukov in pravnukov. Slavljenec je še izredno bister in seka vsak dan drva.

— **Nad 100 vnukov in pravnukov** ima 104-letni Alojz Bertoni iz Sommogroppe pri Parmii. Slavljenec, ki je obhajal te dni svojo 104-letnico rojstva, je izrazil predstavnika zdravega alpeninskega gorskega rodu.

— **27.000 čistilk riža.** V milanski pokrajini je bilo pri letošnjem čiščenju riža zaplenjenih 27.000 čistilk in lučilk riža.

Anita Accettova — šestdesetletnica

Ljubljana, 17. julija.

Iz benečanskega Belluna je dospel leta 1850 v Ljubljano preprost, a bister in podjaten italijanski zidar Giusto Accetto. Bil je še samec. Takoj si je našel delo, v katerem je bil veščak, in ker mu je ugajalo življenje med Slovenci, si je naglo poiskal ženo Slovenko, Malovrhovo v Kozarjih. Dobro je delal, dobro zaslužil. In rodila se mu je dolga vrsta otrok. Ko je 92 let star umrl, sta bila njegova sinova, Jakob in Valentin, že po Ljubljani in okolici ugledna zidarska mojstra, spoštovana stavbenika, solidna poštenjaka. Tudi njuni sinovi so se večinoma vsi posvetili stavbarstvu, in če čujemo ime Accetto, moramo takoj misliti na zidanje hiš, hotelov, šol. Pa menda bellunska žilica deda Giusta še dolgo ne bo prenehala utripati v rednih Accettovih.

Zakaj tudi Jakobov sin Ferdinand, zdaj mestni višji tehnični inšpektor, deluje kakor njegovi bratanci in bratje, pa tudi že njegovi

in njihovi sinovi v stavbni stroki od mladosti. Bellunska dediščina se uveljavlja torej med nami naravno, v skladu z dedovim vzgledom jemljejo vsi Accetti za žene vrle Slovenke.

Prav te dni bo lahko Ferdinandova žena, ne le po Bežigradu in Ljubljani, temveč daleč po deželi dobro znana gospa Anita praznovala svojo 60letnico v velikem krogu otrok, vnukov, nečakov in sročnikov.

Anita Accetto se je namreč narodila v Piranu v Istri dne 18. julija 1883 očetu Karlu Mediču. Slovencu Ljubljancu, in materi Jos. Köstner, Hrvatici iz Voloske. Oče Karel je kot finančni respicient služboval po raznih krajih Istre, se po upokojitvi naselil v Ljubljani in tu umrl. Z Nandom Accettom se je Anita poročila septembra 1904 in bosta prihodnje leto praznovala 40letnico svojega zakna.

Otrok se jima je rodilo sedem in živé vsi. Po zdravih dedih in starših so njuni otroci bili vedno zdravi in nihče ni bil nikdar resno bolan. Razen ošpic dveh otrok Anitina obitelj ne pozna boleznih doslej. Štirin sinovom je oče dal solanje in so uradniki, ena hiša je poročena z mestnim uradnikom, druga je na visoki gospodarski in trgovski šoli v Zagrebu, najmlajša hči pa pomaga materi v gospodinjstvu in kot javna delavka.

Anita in Nande sta kakor vedno skrajno dobrosrčna Slovenca tudi svojo deco vzgojila pravilno po načelu: skrb za, ljubi brata in pomagaj kolikor moreš tudi drugim! In prav zato se spominjamo jubileja gospe Anite: imela je vedno za reveže in nesrečnike odprte roke in odprto srce. Povsod je rada in vedno uspešno pomagala ter žrtvovala mnogo časa in truda za javni blagin in za ljudsko pravo. Vzorna mati, žena in gospodinja je srečna v svoji vili v Lavričevi ulici, da ji iskreno želimo krepkega zdravja in sreče sredi otrok in vnukov tudi za bodoče.

Bežigrac.

IZ LJUBLJANE

— **Iz Vreme se zopet spreminja.** Včeraj dopoldne je še kazalo, da bo lepo vreme trajalo delj časa, popoldne je pa začel zračni tlak zopet popuščati in na zahodni strani so prepregli nebo cini, visoki mrazisti oblaki, ki navadno napovedujejo poslabšanje. Davi je znašal zračni tlak 763 mm, 2 mm manj kakor včeraj jutraj. Včeraj popoldne se je precej ogrelo; maksimalna temperatura je znašala 27,6°. Današnja minimalna temperatura je znašala 13,6°. Davi je bilo nebo malo pooblačeno, a oblaki niso zakrivali sonca. Upanje je, da bo danes vreme ostalo še lepo, ni pa še zanesljivo, kakšno bo jutri.

— **Iz Umrlj so v Ljubljani** od 9. do 15. t. m.: Strumelj Marija, roj. Pestotnik, 62 let, žena žel. uslužb. v p., Ob zeleni jami 15; Klančar Marija, roj. Hiti, 80 let, zasebnica, Sv. Florijana ul. 19; Pour Karolina, 57 let, zasebnica, Vidovdanska c. 9; Ravnihar Janez, 81 let, posestnik, Resljeva c. 25; Meden Apolonia, 82 let, zasebnica, Bleiweisova c. 17; Erlich Tanja, roj. Zerjav, zasebnica, Vegova ul. 2; Hafner Apolonia, rojena Grajnar, 65 let, žena mestnega uradnika v p., Prisojna ul. 5; Robida Matilda, 65 let, šivilja, Vidovdanska c. 9; Gjud Terezija, roj. Tekavec, 75 let, vdova brisavskega mojstra, Kongresni trg 6; Putenari Beno, 65 let, major v pokoju, Lepodvorska ul. 23; Pranznik Franjo, tehnični delavodja, 47 let, Celovška c. 280; Vrhunec Franc, 48 let, orožniški narednik v pokoju, Pokopališka ul. 5; Potušek Matija, 35 let, brivec, Černetova ul. 31; Stukelj Jožefa, roj. Jeraj, 78 let, zasebnica, Wolfova ul. 8; Zitnik Marija, roj. Koritnik, 71 let, zasebnica, Mivka 6; Kumer Marija, 36 let, Tržaška c. 109a, zasebnica. V ljubljanski bolnišnici so umrli: Slovnik Neža, 78 let, vdova železniškega delavca, Čampova ul. 8; Podraž Marija, 21 let, služkinja, Brezovica št. 6, Borovnica; Novak Matevž, 4 leta, sin narednika, Brezovica 81; Turčinovič Jožef, 74 let, bolniški delavec, Zaloška c. 2; Krošelj Anton, 54 let, železniški delavec-dinar, Na klancu 5; Bari Rudolf, 64 let, strojevodja v pok., Večna pot 35; Keše Jernej, 74 let, žel. zvižničnik v pok., Ravnikarjeva ul. 5; Okorn Franc, 67 let, Sevnio 14, Primskovo; Bolta Marija, 35 let, šivilja, Sv. Petra c. 64; Drnovšek Andrej, 65 let, brzojavni mojster v pok., Kneza Kocija ul. 4; Sašek Jožef, 38 let, krojaški mojster, Metlika 174; Gruđen Marcel Karel, 49 let, železniški uradnik v pok., Trdinova ul. 2.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sobota, 17. julija, ob 19.: Nevesta s krono. Red A.

Nedelja, 18. julija, ob 15.: Veliki mož. Izven. Zadnja letošnja uprizoritev. Cene od 15 L. navzdol.

ob 19.: Nevesta s krono. Izven. Cene od 20 L. navzdol.

Ponedeljek, 19. julija, ob 16.: V Ljubljano jo dajmo! Zaključena predstava za Gil.

OPERA

Sobota, 17. julija, ob 19.: Madame Butterfly. Red B.

Nedelja, 18. julija, ob 19.: Mrtve oči. Izven. Cene od 28 L. navzdol.

Ponedeljek, 19. julija: Zaprt.

Maksimalni cenik

Maksimalni cenik šteje 9, ki velja po naredbi Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino od 10. aprila t. l. naprej, določa za mestno občino ljubljansko naslednje cene na drobno (z vseh trošarin):

1. Kruh iz enotne moke v kosih do 400 g 2.30 lire, v kosih od 400 do 1.000 g 2.20 lire; testenine iz enotne moke 3.90 lire za kg; enotna pšenčna moka 2.70 lire; enotna koruzna moka 2.20 lire; riž navadna 2.70 lire; tižol 6 lir za kg.
2. Jedilno olje (olivno) 14.70 lire za liter; surovo maslo 28.40 lire za kg; slanina soljena 19 lir za kg; maslo 17 lir za kg.
3. Kis, 4% vinski 6.35 lire za liter.
4. Mleko 2.50 lire za liter; kondenzirano mleko v dozah po 880 g 15.90 lire za dozo, v dozah po 385 g 7.55 lire za dozo.
5. Sladkor: sladkorna sipa 8.25 lire za kg, v kockah 8.35 lire.
6. Mehka drva, razlagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani 33.60 lire za stot; mehki roblanci (žamjanje), približno 1 m dolgi, franko mestno skladišče 40 lir za stot; trda razlagana drva 40 lir za stot; enotna mila, ki vsebuje 23—27% kisline, 4.10 lire za kg.

MALI OGLASI

SUHE GOBE
ALI RES SE NE VESTE, ta vam oglaš v »Slovenskem Narodu« odzame vse vaše skrbi? Če želite službo ali stanovanje, če želite karkoli kupiti, se obrnite na oglasi oddelke »Slovenskega Naroda«, ki vam bo s penam oglašom popolnoma seljo.

Okvirni GALERIJA OBERNEL Umetnine
CESTA ARIELLE REE 3

Rimske ceste pri nas

Kje so vodile, kakšne so bile in kaj je ostalo od njih

Ljubljana, 17. julija.

Na rimske ceste nas spominjajo še številna krajevna imena, a tudi prastare ceste same na sebi, ki jih ljudstvo imenuje »stare ceste«. Rimsko cesto imamo tudi v Ljubljani. Na osnovah rimskih cest leže dandanes še mnoge glavne ceste. Tudi vsaj dve ljubljanski glavni cesti sta naslednici rimskih cest. Dunajska (Bleweisova) in Tržaška. Druge glavne ceste leže po večini, če že ne na temeljih rimskih cest, pa vsaj blizu nekdanjih cestnih prog. Da so mnoge glavne ceste prave »naslednice« rimskih cest, se dandanes navadno ne zavedamo več in na to nas morajo opozoriti šele učenci. Tako je dognano povsem zanesljivo, da je nekdanja Dunajska cesta z Gradiščem točno v smeri nekdanje glavne rimske ceste, ki je držala iz Emone na sever. To je očitno že brez posebnih dokazov; sam pogled na zasnovo ljubljanskih ulic, ki so se usmerjale ter naslonile po glavnih cestah, nam pokaže, da je glavna cesta, ki drži iz ljubljanskega središča na sever, prastara. Ceste, ki so nastale v srednjem veku, so vijugaste, ta je pa ravna. Da je bila tu rimska cesta, je seveda še dovolj drugih tehničnih dokazov, predvsem, da so na nekaterih krajih odkrili njeno cestišče, dalje da so odkopali številne rimske grobove, ki so se vrstili vzdolž rimskih cest itd. Ob tej priložnosti pa nameravamo povedati nekaj splošnega o rimskih cestah pri nas.

Osnova rimske organizacijske moči

Upravičeno smemo trditi, da so bile rimske ceste skupno z vojaškimi legijami osnova organizacijske moči in rasti imperija. V vse smeri, kamor koli se je širila oblast Rima, so se razprzale iz večnega mesta ceste in po njih so korakale rimske legije, nosilke oblasti in napovedovalke rimske civilizacije. Prav zaradi dobrih rimskih cest se je lahko utrnila oblast Rima v novih deželah, ki so bile tako takoj povezane z Rimom. Ob njih so začela rasti rimska mesta in utrjena vojaška taborišča. Za vojski so prihajali navadni državljani in začela se je razvijati trgovina. Civilizacija je potovala iz Rima po rimskih cestah. Rimljani so se dobro zavedali velikega pomena svojih cest. Zidali so jih pa tudi tako trdno kakor za večne ceste, zato so se tudi ohranile tako dobro skozi stoletja. V cestnih delih ni tekmoval nihče z Rimljani, ki so bili tudi najboljši zidarji ter arhitekti sploh. Poznali so mnoge civilizacijske pridobitve, ki jih ni bilo pozneje celo v srednjeveških mestih, na primer vodovod, kanalizacijo in centralno kurjavo. Seveda so bile ceste same na sebi civilizacijske pridobitve. Tudi cest niso delali v srednjem veku boljnih in niti ne tako dobrih. Prav za prav so tedaj le uničevali bogato dediščino starega veka. Uporabljali so v glavnem le rimske ceste, saj novih cest sploh ni bilo. Toda cest niso znali niti popravljati, oziroma niso imeli tudi toliko razumevanja za njihov pomen, da bi jih popravljali. Kljub temu rimske ceste niso mogle povsem razpasti. Sicer jih je tu in tam prerastla trava in skrilu grmovje, raztrgli hudourniki in poplavlje reke, a njihovi sledovi so se vendar ohranili tako dobro, da so raziskovalci v novem času odkrili cestne proge.

Itinerariji — cestopisi

Rimljani niso imeli le cest, temveč tudi nekakšne zemljevidne cestnih prog, cestopise ali itinerarije. Prav ti cestopisi so izrednega pomena za raziskovanje rimskih cest in tudi za proučevanje rimske zgodovine, posebnih rimskih mest. Iz njim izvemo, kje so bile glavne cestne postaje, kjer so držale ceste, spoznamo pa tudi lege posameznih postaj. Vendar, žal, itinerariji niso povsem točni, tako da so nekatere zgodovinarje zavedli v zmotno; zato je tudi neki zgodovinar iskal Emone na desnem bregu Ljubljane, neke pri Igu. Predvsem so znani naslednji cestopisi: itinerarium Antonini, narejen v času Antonina Caracalle; marial ga je kosmograf Aethik; itinerarium Hierosolymitanum je bil izdelan v tretjem stoletju in izpopolnjen l. 333 po Kr.; najmlajša je pa Tabula Peutingeriana, izdelana v dobi cesarja Teodozija Velikega. Iz teh cestopisov pa sprevaidimo, da niso bili točni, če po tem, ker se ne strinjajo po imenih postaj in ne navajajo vsi enake oddaljenosti med posameznimi postajami. Največje težave so imeli raziskovalci, ker je v itinerarijih izpuščenih mnogo imen postaj. Razdalje so zapisane neenake v posameznih cestopisih najbrž zaradi tega, ker so bila tu in tam številna napačno prepisana. Upoštevati je pa treba tudi, da so se cestne proge spreminjale, kajti Rimljani niso le delali novih cest, temveč so tudi stare prelagali, izpopolnjevali ter popravljali. Tako je najbolj verjetno, da je se cestna dolžina spreminjala zaradi preložitve cestnih prog. Da so pa bili cestopisi vendar precej točni, sprevaidimo iz označene oddaljenosti posameznih glavnih postaj; v tem vsi cestopisi skoraj povsem soglašajo.

Cesta Akvileja—Emona

Nas predvsem zanima cesta Akvileja—Emona, od koder so prihajali Rimljani k nam in kjer so korakale rimske legije v severne pokrajine. Ta cesta je bila dolga 76 ali 77 rimskih milj. V dveh potopisih je le za miljo razlike v označitvi razdalje med Emono in Akvilejo. Rimska miljo je merila približno poldrugi kilometer ali točno 1476 metrov. Ko govorimo o cesti Akvileja—Emona, moramo vedeti, da se cesta ni končala v Emoni. Držala je skozi Emono, Celeo in Poetovio. Po Antoninijevem cestopisu je bilo med Akvilejo in Emono pet postaj, med njimi tudi sedanji Logatec (Longatico). Postaje so šteli od Akvileje. Po jeruzalemskem cestopisu je pa bilo med obema krajema 13 postaj. Tabula Peutingeriana omenja med postajami tudi Vrhniko (Nauporto — ne Nauportus) po imenu.

Velik pomen ceste Akvileja—Poetovio v zgodovini

Ta rimska cesta, ki je držala skozi naše kraje, je izrednega pomena za zgodovino starega veka in preseljevanja narodov. Lahko bi jo imenovali cesto narodov. Težko bi našli kje drugje bolj živahno križišče ter pomembnejši prehod kakor je bil tu v starih časih. Tu je bil prehod med Italijo in Alpami, med severom in jugom, med obmorskim ozemljem in zaledjem, med Adriatikom in Podonavjem. Ti kraji so videli neštete trume vojsk, ne le rimskih legij, temveč tudi tolpe barbarških narodov, ki jih je nepremagljivo stremenje vlekel na jug v toplejše kraje kakor v obljubljeno deželo. Tako so Rimljani sezidali ceste, da so ob razpadu imperija po njih vdirala barbarska plemena globoko na jug. Imperij je razpadel, ceste so ostale. Barbarji so požgali in porušili lepa rimska mesta, niso pa uničili cest, ki jih ni mogel

uničiti niti čas. Strata publica, strata antiqua ali via publica, kakor so Rimljani imenovali svoje ceste, je živela dalje in po nji so se razširile množice ljudstev v stoletjih proti Italiji.

Ne le ceste, temveč tudi mostovi

K rimskim cestam je treba prištevati tudi rimske mostove, ki so bili sicer tudi trdni, prav tako dobro zidani kakor ceste, vendar laže uničljivi ter ranljivi. Zato so mnogi mostovi razpadli sorazmerno zgodaj. Da so Rimljani premoščali tudi večje reke, so pokazala raziskovanja. Tudi pri Črnučah je bil rimski most. Čez Ljubljano je držal rimski most neke tam, kjer je zdaj šentjakovski most, najbrž malo višje. Med tem ko so odkrili ostanke, temelje, rimskega mostu v Savi, ni bilo mogoče dognati z vso zanesljivostjo, kje je bil most čez Ljubljano, kjer je držala rimska cesta iz Emone na Dolenjsko. Cestno postajo pri Savi so imenovali »Savio fluvio«. V prejšnjem stoletju so zgodovinarji domnevali, da je bila ta postaja pri sedanjem Sv. Jakobu, pozneje so pa odkrili ostanke rimskega mostu pri Ježici, pa tudi druge izkopne pričajo, da je bilo tam blizu rimsko naselje. Ema cestnih postaj na severu Emone, je označena Ad Publicanos. Domneva, da je bila neke pri sedanji Krašnji. Od tam je bilo samo 6 milj do meje med Italijo in Norikom. V kraju sedanjih Trojan je pa bila postaja Hadrante ali Andranes, oziroma Andrate. Na jugu od Emone je bila prva postaja, kakor domnevajo, pri sedanjem Logu, pri devetem miljnem kamnu. Pot med Vrhniko in Logatec, to je med Nauportom in Longaticom, je bila 6 rimskih milj dolga. Longatico je bil večja postaja, kjer so potniki tudi prenočevali. Drugič se bomo pogovorili nekoliko še o drugih rimskih cestnih progah in zanimivostih rimskih cest.

Otroški paradiž v Sofiji

Urejen je bil in vzdržuje se na carjeve stroške

Ob bulvarju Carja Osvoboditelja, najlepši cesti Sofije, se razprostira sredi zelenja s krasnim razgledom na planino Vitosofijski otroški paradiž. Radostni otroški smeh se razlega ob solnčnih dneh daleč naokrog. To je otroški vrtec bolgarske prestolnice, urejen na carjevem zemljišču in na njegovo pobudo. Z veliko ljubeznijo in razumevanjem je bilo urejeno to otroško igrišče, ki lahko velja za vzorno. Vse stroške ureditve kakor tudi vzdrževanja posebnih igrišč in javnih nasadov ter nakupa sportnih in igralnih potrebščin, kakor tudi plače sportnih učiteljev, otroških zdravnikov in otroških vrtnaric, krije dvor. Čez poletje tu kar mrgoli sofijskih otrok, ki jim nudi otroško igrišče mnogo zabave in razvedrila.

Ob osmih zjutraj se odpro težka železna vrata malčkom iz vseh mestnih okrajev. Odraslim je dovoljen dostop v otroški paradiž samo če spremljajo otročiče. Otroci, stari nad 12 let, ne smejo na otroško igrišče. Tako je napisano nad vhodom, toda v resnici strogost ni tako velika. V otroškem paradižu ni poskrbljeno samo za nemoteno igranje, temveč tudi za temeljito vzgojo otrok. Disciplinina in red sta tudi v tem otroškem paradižu dve osnovni zahtevi, katerima se ne more izogniti noben otrok. Dan se prične s skupno molitvijo in izobezanjem zastave. Sledijo igre po skupinah pod vodstvom sportnih učiteljev. Čim da sportni učitelj znak za zaključek iger, začno otroci rajati po mili volji. Ema

skupina se odloči za rokoborbo, druga za nogomet, tretja za kriket, četrta za namizni tenis itd.

V vročih poletnih dneh, ko se tudi otroci radi ohladi v vodi, je seveda vedno poln velik bazen, kjer pa voda seveda ni globoka. V njem se zbere ob posebno vročih dneh do 5000 mladih kopalcev, ki navdušeno čofajo po vodi. Bazen je pokrit z belim peskom oziroma mivko z obale Črnege morja. Vsako leto pesek izmenjajo. Pripljejo ga iz Varne in Burgasa. Z njim je posuto tudi igrišče za najmanjše otroke, da se lahko v mivki solnčijo.

Navdušenje bolgarskega carja za tehniko se kaže tudi v otroškem paradižu. Lokomotiva ozkotirne železnice iz l. 1819 in dve letali starejše konstrukcije, ki sta bili nekoč v bolgarski državni službi, morajo zdaj služiti otrokom, da je zaščeno tudi njihovi radovednosti. Otroci se zlasti radi sučejo okrog letal. Lokomotiva je še dobro ohranjena, čeprav je že precej stara in čeprav je plezalo po nji že na stotisoče otrok, ker je pač železna. V sofijskem otroškem paradižu je tudi ribnik, kjer plavajo zlate ribice, na gladini se pa gugajo vodne rože. V alpinetu, ki je tudi priložnost otroškemu paradižu, je zbrana mavlena vsa bolgarska flora. V posebnem paviljončku so otrokom na razpolago okrepčila. Za njihovo zabavo pa skrbi tudi marionetno gledališče. Vidimo torej, da ima sofijski otroški paradiž vse, kar je potrebno za zabavo in razvedrilo otrok.

Prehrana revežev v Franciji

V Franciji je na široko organizirana prehrana siromašnih slojev. To velja zlasti za Pariz, kjer je mnogo revežev, kakor jih je pač v vsakem velenemstu. V Parizu dobivajo reveži brezplačne obede, ki so pa priprojeni razmeram med vojno. Obed obsega samo eno jed. Takih obedov so razdelili v Parizu revežem že 10 milijonov. Prehrana v javnih kuhinjah se ravna po višini prejemkov. Prednost imajo družine s številnimi otroci, čeprav so njihovi prejemki višji od onih samcev ali zakoncev brez otrok.

Izredna smola zvitorepke

Ko so prebivalci schleswig-holsteinskega mesteca Wilster nekega dne nabrali v bližnjem gozdu borovnice, so nenadoma opazili lisice, ki je neprestano tekala v krogu. Glava ji je tčjala v mlekarški ročki, ki se je ni mogla odkrižati. Nekdo je bil pustil ročko v gozdu in v nji sta si bili spleti čve

ptički gnezdo. Lisice so najbrž dišali mladici. Toda navzlic svoji premetenosti ni opazila, da je vrat ročke za njeno glavo preozek. Glavo je sicer za silo vtaknila v ročko, ni je pa mogla potegniti nazaj, ker so jo ovirali uhliji. Tako je zvitorepka na čuden način izgubila življenje. Ljudi, ki so jo ujeli, ni mogla videti, zato tudi ni zbežala pred njimi.

Čebele so zaman iskale matico

Ko so prekladali na kolodvoru Freilassing (Gor. Bavarska) pakete, se je slučajno razbil ulj, iz katerega so zletele čebele, ki so potem spremljale vlak, vozeč proti Berchtesgarnu. Na vmesnih postajah so vedno zvoza obletavale dotični vagon in nadlegovale tudi potnike. Vlakospremnosebe je bilo brez moči proti nadležnim čebelicam, ki so zaman iskale svojo kraljico. Spremljale so tudi v nasprotni smeri vozeče vlake precej daleč, dokler niso utrjele popadale na tla.

Ostanki sovražnega letala, ki je bilo sestreljeno pri Comisu

Čangkajškova žena v nevarnosti

Čangkajškova žena je skoraj leto dni potovala po Ameriki in ob koncu njenega potovanja je malo manjkalo, da ni prišla v japonsko ujetništvo. To je sama priznala na sestanku novinarjev v Čungkingu. Potovala je z letalom, ki se je bilo dvignilo približno 7000 m visoko nad Indijo. Polet je trajal 11 ur in letalo je nad Indijo izgubilo smer. Pilot se je hotel spustiti na tla, toda v zadnjem trenutku se mu je zdela pokrajina sumljiva in tako se je premislil. Spustil bi se bil pa naravnost na neko japonsko letališče v Burmi, kjer bi bil Čangkajškovo ženo aretirali.

Utrinki

Tintnik dobrega pisatelja ima več barv, kakor slikarjeva paleta.

Marsikdo misli, da je velika luč, pa je samo reflektor.

Žena naj iz moza naredi kar hoče, le žene naj iz moza ne naredi.

Olika je to, kar je drugim prijetno.

Dolžnost je to, kar naj podložni stori.

Umetnik ne sme biti izumetničen.

Samo tisti dopade množici, ki ji ostane tuj.

Poročni prstan je najdražji dragulj, ker damo zanj samega sebe.

So ljudje, ki se sončijo v senci drugih.

Od pečenega goloba, ki je komu v usta priletel, si je že marsikdo želedec pokvaril.

Mnogo dragih klobukov je na cenenih glavah.

Žena je lahko brez moza, a ne brez ljubezni, mož je lahko brez ljubezni, a ne brez žene.

Od cepitve koz ostanejo brazgotine na roki, od prve ljubezni pa v srcu.

Značaj, ki ga mnogi prikazujejo je navadno tak, kakršnega bi radi imeli.

Svet je podoben noči; v višino moramo gledati, ako hočemo razumeti njeno lepoto.

Kamelo imenujejo ladjo puščave. Zakaj ne ladje kamelne morja?

Križanka št. 98

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16							17		18					19
20								21					22	
23			24	25		26		27			28		29	
30		31				32			33			34		35
		36	37		38		39		40			41	42	
43	44							45				46		
47								48						

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. živi najraje sam, 8. delo, opravilo, 16. turško mesto ob Črnem morju, 18. dežela v vzh. Afriki, 20. reka v Italiji, 21. izvežban, naučen, 22. človek jih ima pet, 23. egiptovski bog, 24. sterilnost, neplodnost, 25. oblika zanikanega pomožnega glagola, 29. dnevi rimskega koledarja, 30. Minsk ima v sredi, 32. utežna enota, 33. zabavišče, 35. italijanski spolk, 36. velika zver, 39. uradni sklep, 41. strašiti se (brez povratnega zaimka), 43. vseučilišni član visoke znanstvene in umetniške ustanove, 45. pravo, 46. del Volvodine, 47. tekmovalci, 48. poslanstvo.

Navpično: 1. vrsta trgovca, 2. otok ob zap. obali Sev. Irse, 3. otok med Anglijo in Irsko, 4. omamilo, kar opijani, 5. kazalni zaimek (množ.), 6. zavetišče, pribežališče, 7. pol-rude, 8. kratka za označbo starosti, 9. bodeča rastlina, 10. skupek čebel, 11. seznam, pregled, 12. česlovina, 13. španski spolk, 14. predmestje Ljubljane (množ.), 15. spremljevalci, telesni stražniki, 17. nerabljen, komaj izdelane, 19. žensko ime, 21. omogočim rast, 25. du-

hovno bitje, 26. glavno mesto Tracije, 27. del glave, 31. stališče, mnenje, 33. kmečko orodje, 34. nadležna žuželka, 37. gora na Kreti, 38. žensko ime (množina), 40. del drevesa, 42. žensko ime, 44. oziralni zaimek, 46. barij.

REŠITEV KRIŽANKE ŠT. 97

Vodoravno: 1. sorodniki, 9. Eden, 10. urad, 11. lep, 13. ata, 14. Ir, 15. hop, 17. ob, 18. moker, 20. etimolog, 22. voz, 23. lik, 25. vas, 27. po, 28. barok, 30. kos, 31. Or, 32. mat, 34. lo, 35. riž, 36. polir, 38. us, 40. Pat, 41. sos, 43. luk, 45. bazilika, 48. Solun, 49. ob, 51. rek, 52. el, 53. las, 55. bob, 56. Oran, 58. Java, 59. samorasel.

Navpično: 1. selitev, 2. oder, 3. rep, 4. on, 5. nu, 6. ira, 7. Kato, 8. Idaho, 12. sokol, 15. hom, 16. pelin, 18. mizar, 19. rok, 21. tovariš, 24. Mosor, 26. som, 27. politik, 28. Borut, 29. kap, 33. top, 37. Latin, 39. pozor, 41. Sas, 42. silen, 44. kanibal, 46. luk, 47. kolos, 50. Bara, 52. sove, 54. sam, 55. bas, 57. no, 58. ja.

P. G. WODEHOUSE:

26

Mala Pepita

Humorističen roman

Lahko bi bil tudi kak dostavljalec.

»Ne verjamem, gospod.«

»Sodeč po njegovem vedenju prav za prav niti jaz ne verjamem; vsekako pa...«

»Razumem, kaj hočete reči, gospod; a streljal sem samo z namenom, da ga ostraišim.«

»To vam je povsem uspelo. Videl sem ga, kako je z brzino topovske krogle šinil tamle v grmovje.«

»Šinjal sem, da se je White porogljivo zasmel. Nato je rekel:

»Da, gospod, kakor kaže, sem ga precej zastrašil.«

»Treba bi telefonirati na policijsko stražnico. Bi znali opisati tega človeka?«

»Mislim, da ne, gospod, ker je bilo pretema. In če naj povem svoje mnenje, sodim, da ne bi bilo pametno telefonirati policiji. Vsi ti vaški »police-mani« so mojstri skaze.«

»A nedopustno je, da bi se neznan ljudje takole klatili okrog zaveda...«

»Če dovolite, gospod: jaz bi rekel, da jih kar

pustimo, naj se klatijo, kolikor jih je volja. To je edini način, da jih dobimo v pesti.«

»Ako mislite, da bi se utegnili kaj takega ponoviti, kakor sklepam iz vaših besed, tedaj je treba povedati vso stvar gospodu Abneyu.«

»Še enkrat prosim za zamero, gospod, kajti spet sem drugačnih misli. Gospod ravnatelj se mi zdí precej živčen mož, in najina novica bi ga samo razburila.«

Tedaj me je prešinila misel, da sem bil v svojem zanimanju za skrivnostnega begunca prezrl zelo važno vprašanje. Kako je mogel biti White oborožen s pištolo? Poznal sem precej dvornikov, ki so porabljali svoj prosti čas za najbolj čudna opravila: eden je na primer igral na gosli; drugi je v Hyde Parku oznanjeval socializem; tretji je zbiral gumba; a svoj živ dan nisem bil naletel na nobenega, ki bi bil v zabavo streljal s pištolo. Zato sem vprašal:

»Pa vi, kaj vam je, da hodite okrog s pištolo v žepu?«

White se je najprej obotavljal, potem pa je odgovoril, kakor bi se bil mahoma odločil:

»Ali bi vas smel prositi, gospod, da ostane nekaj strogo med nama, če vam zaupno povem?«

»Kako mislite?«

»I nu, tako, da sem detektiv.«

»Kaj?«

»Nič drugega, gospod Burns: detektiv Pinkertonove agencije.«

Izpreletel me je podoben občutek kakor drsalca, ki nepričakovano zagleda tablico z napisom: »Nevarno!« Ko bi mi bilo ostalo dejstvo, ki sem ga bil pravkar zvedel, neznan, kdo ve, kakšno prenaplajeno potezo bi bil utegnil napraviti, misleč, da »Mala Pepita« ni zastražena! Hkratu pa sem nehote pomislil, da je podvzete, ki sem ga bil vzel nase, polno ovir, ki jih niti vseh ne poznam. Nikoli nisem imel Ogdenove odvedbe za lahko stvar, a zdaj se mi je zdela skoraj nemogoča.

Vendar pa sem ostal z duhom toliko prisoten, da nisem niti za hip prenehal igrati nedolžnega, nič hudega ne mislečega učitelja, ki se mu je mahoma razodelo, da je dvornik zavoda preoblečen detektiv; in kakor je bilo videti, mi je uspelo, kajti White mi je brž prestregel s pojasnili.

»Gospod Elmer Ford me je poslal, da pazim na njegovega sina. Okrog tega dečka, gospod Burns, se plete cela mreža zaved, in jasno je, da si razni malopridneži obližujejo prste po njem, kajti gospod Ford bi jim plačal zanj visoko odkupnino, če bi ga ugrabili. Zato ima prav, da je že naprej oprezen.«

»Ali gospod Abney ve, kdo ste?«

»Ne, gospod: ima me za navadnega dvornika. Edini, ki pozna resnico, ste zdaj vi; zaupal sem vam jo, ker ste me zalotili v položaju, v kakršnem si človek dvornika le težko zamišlja. Toda ohranili jo boste zase, jelite? To so reči, ki se delajo lepo potihoma, in če bi se razvedelo, kdo sem v resnici, bi bilo za šolo narobe. Roditelji drugih dečkov bi se

gotovo vznemirili, misleč, da so tudi njihovi sinovi v nevarnosti. Zato je najbolje, da kratko in malo pozabite, kar sem vam povedal, gospod Burns...«

Zatrdil sem mu, da bom; a priznati moram, da sam pri sebi nisem imel takega namena. Če je bilo sploh kaj, kar sem hotel zmerom imeti na misli, je bilo baš to, da bedi nad »Malo Pepito« razen mojih še ena dvojica oči.

Tretji in zadnji izmed omenjenih dogodkov, to je, prijetelj za obiskovalcem, se je zgodil dan po tem, in povem ga lahko z nekaj besedami. Dobro obvečen gospod, ki je trdil, da se piše Artur Gordon iz Filadelfije, se je nepričakovano zgledal v zavodu, da si ga ogleda. Opravičil se je, da se ni že naprej prijavil, rekoč, da ta mah zapušča Anglijo. Svoj obisk je utemeljil s tem, da išče dobro šolo, kamor bi spravil svojega nečaka in da mu je sam gospod Elmer Ford, s katerim sta se v Londonu poslovno seznanila, priporočil naš zavod. Njegov nastop je bil izredno simpatičen. Bil je mož očitno veselega značaja: šinil se je z gospodom Abneyem, dražil dečke, prijateljsko dregnil Ogdena v rebra, s čimer ga je pripravil v nemajhnajo jezo, si ogledal svojo hišo, poprosil, naj mu pokažemo tudi sobo »male Pepite«, ker bo prijatelj Forda veselilo slišati, da se sinku dobro godi, in se napovedal odpeljal sredi pravega vrtnca dobre volje in kar najlepših vzajemnih vtisov. Njegove zadnje besede so bile, da je vse v redu in da je svedel, kar ga je zanimalo vedeti.

Ta izjava je bila čista resnica, kakor se je pokazalo še tisto noč.